

ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ
ମହତବାଣୀ

ଶକୀଲ୍ ଅହମଦ

RESEARCH ACADEMY

ଇକ୍ରା ରିସର୍ଚ୍ଚ ଏକାଡେମୀ

صلى الله عليه وسلم

ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ମହତବାଣୀ

ଶକୀଲ ଅହମଦ

ଇକ୍‌ରା ରିସର୍ଚ୍ଚ ଏକାଡେମୀ

ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ମହତବାଣୀ

ଲେଖକ :
ଶକୀଲ ଅହମଦ

ପ୍ରକାଶକ :
ଇକ୍‌ରା ରିସର୍ଚ୍ଚ ଏକାଡେମୀ
ମେଟ୍ରୋ ମଞ୍ଜିଲ, ଦିୱାନ ବଜାର
କଟକ - ୭୫୩ ୦୦୧

ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ : ୨୦୧୪

ଅକ୍ଷରସଜ୍ଜା :
ସାହୁ କମ୍ପ୍ୟୁଟର୍ ୟୁନିଟ୍, କଟକ

ମୁଦ୍ରଣ :
ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରୋସେସ୍ ପ୍ରାଃ ଲି., କଟକ

ମୂଲ୍ୟ : ୪୦.୦୦

MAHAMANYA MUHAMMAD's NOBLE ADVICE

Author :
Shakeel Ahmed

Publisher :
IQRA RESEARCH ACADEMY
Metro Manzil, Dewan Bazar
Cuttack-753 001

Second Edition : 2014

Laser Typeset :
Sahoo Computer Unit, Cuttack

Printers :
Jagannath Process Pvt. Ltd., Cuttack

Price : Rs.40.00

ପ୍ରକାଶକଙ୍କ କଲମରୁ

ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନିୟମ ହିଁ ଧର୍ମ । ମଣିଷର ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ମହାମାନ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ବିଧିବିଧାନକୁ 'ଧର୍ମ' କୁହାଯାଏ । ଏହା କେତୋଟି ମୌଳିକ ବିଶ୍ୱାସ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଏକ ଆଚରଣ ସଂହିତା ଯାହାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କୌଣସି ଯୁଗରେ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ନୁହେଁ । ଦିବ୍ୟଶିକ୍ଷାରେ ପ୍ରକ୍ଷେପଣ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଗୁଁ ସମାଜରେ ବିଭିନ୍ନ ଆଚାର ପ୍ରବେଶ କରେ, ଯାହା ଫଳରେ ସମାଜ ବିଭିନ୍ନ କୁସଂସ୍କାର, ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଓ ଅନ୍ୟାୟ-ଅତ୍ୟାଚାର ଦ୍ୱାରା କବଳିତ ହୁଏ । ତେଣୁ ଧର୍ମ ସଂସ୍ଥାପନା ଓ ସଂସ୍କାର ପାଇଁ ମହାମାନ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ଘଟିଥାଏ । ଏହା ଏକ ଦିବ୍ୟ ପରମ୍ପରା । ସେମାନେ ଧରାପୃଷ୍ଠରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦୈବବାଣୀ ହୁଏ । ଈଶ୍ୱରଦୂତ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦ ପୂର୍ବ ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣିତ ଦିବ୍ୟଧର୍ମର ପୁନଃସ୍ଥାପନା ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ସେ କୌଣସି ନୂଆଧର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଇସ୍‌ଲାମର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଭାବିବା ଏକ ଭୁଲ ଧାରଣା ।

ଇସ୍‌ଲାମ ସମ୍ପର୍କରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସନ୍ଦେହଗୁଡ଼ିକ ଦୂର କରିବା ତଥା ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ସଦ୍‌ଭାବରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ପାଇଁ ଗବେଷକ ଶକୀଲ ଅହମଦ ଲେଖା ମାଧ୍ୟମରେ ନିରନ୍ତର ପ୍ରୟାସ କରିଆସୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ଇସ୍‌ଲାମର ଶିକ୍ଷାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା ସହିତ ଶାନ୍ତି, ପ୍ରେମ ଓ ଭାଇଚାରାର ସନ୍ଦେଶ ଦେଇଥାଏ । ଗତ ୫ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ୫ଟି ପୁସ୍ତକ ଇକ୍‌ରା ରିସର୍ଚ୍ଚ ଏକାଡେମୀ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇସାରିଛି । ତଥ୍ୟଭିତ୍ତିକ, ତର୍କସଙ୍ଗତ ଓ ତୁଳନାତ୍ମକ ଉପସ୍ଥାପନା ତାଙ୍କ ଲେଖାର ମୁଖ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ଉଭୟ ମୁସଲିମ ଓ ଅଣମୁସଲିମ ପାଠକ ମହଲରେ ବେଶ୍ ଆଦୃତ ହୋଇପାରିଛି ।

ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁସ୍ତକଟି ଲେଖକଙ୍କ ସଦ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ଗ୍ରନ୍ଥ 'ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦ'ରୁ ଉଦ୍ଧୃତ । ଓଡ଼ିଆ ପାଠକଙ୍କୁ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ﷺ. ଶିକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଧାରଣା ଦେବା ଏହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ମାତ୍ର ୨୩ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସମୁଦାୟ ଆରବର ଇତିହାସ ବଦଳାଇ ଦେଇଥିବା ଏବଂ ବିଶ୍ୱର ୨୩ଭାଗ ଲୋକଙ୍କ ମନ ଜିଣି ନେଇଥିବା ଏହି ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ବାଣୀ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ନୀତିଶିକ୍ଷା ଓ ମହାନ ଭାବାଦର୍ଶର ଉଦାହରଣ ଦେବାପାଇଁ ତାଙ୍କର କେତୋଟି ମହତବାଣୀ (ହଦିସ୍)ର ଓଡ଼ିଆ ରୂପାନ୍ତର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି ଲେଖକ, ଯେଉଁଥିରେ ସେ ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କ ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକୁ ସନ୍ନିବେଶିତ କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି । ପୁସ୍ତକଟି ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କ ଶିକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଣିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ସହିତ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ଭାଇଭଉଣୀମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ନୀତି ଓ ଆଦର୍ଶ ସମ୍ପର୍କରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଧାରଣା ଦେଇପାରିବ ବୋଲି ଆମର ବିଶ୍ୱାସ ।

କଟକ
ତା.୦୬.୧୨.୧୧

ମୁଫ୍‌ତି ଅବ୍ଦୁର୍ ରହମାନ ନଦଭି
ସି.ଇ.ଓ., ଇକ୍‌ରା ରିସର୍ଚ୍ଚ ଏକାଡେମୀ

ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପରିଚୟ

ବିଶ୍ୱରେ ଅନେକ ମହାମାନବ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଅସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ସମାଜକୁ ଗଭୀର ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି । ସମାଜ ସେମାନଙ୍କୁ ମହାପୁରୁଷର ମାନ୍ୟତା ଦେଇଛି । ଇତିହାସ ସେମାନଙ୍କର ଯଶଗାନ କରିଛି ଏବଂ ଅଗଣିତ ନରନାରୀ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଜୀବନର ଆଦର୍ଶ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ସେହି ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦ ଜଣେ ଅନନ୍ୟ ପ୍ରତିଭା ଯାହାଙ୍କ ଆଦର୍ଶରେ ବିଶ୍ୱର ପ୍ରାୟ ୧୫୭ କୋଟି ନରନାରୀ ଅନୁପ୍ରାଣୀତ । ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ କେବଳ ଜଣେ ମହାପୁରୁଷ ନୁହେଁ, ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଏବଂ ନିଜର ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଆଚରଣରେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁକରଣ କରନ୍ତି । ବିଶ୍ୱର ଶତକଡ଼ା ୨୩ଭାଗ ଲୋକେ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କର ଉପଦେଶକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ମନେ କରନ୍ତି ।

ମହାମାନ୍ୟ ଯୀଶୁଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବର ୫୭୦ବର୍ଷ ପରେ ଆରବର 'କୁରେଶ' ନାମକ ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ବଂଶରେ ୫୭୦ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୨୦ ତାରିଖ ସୋମବାର ଦିନ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କର ଜନ୍ମ । ପୂରାନାମ 'ମୁହମ୍ମଦ ବିନ୍ ଅବ୍ଦୁଲ୍ଲାହ' । ବାପାଙ୍କ ନାମ 'ଅବ୍ଦୁଲ୍ଲାହ' ଏବଂ ମାଆଙ୍କ ନାମ 'ଆମନା' । ମାତୃଗର୍ଭରେ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ନିଜ ପିତାଙ୍କୁ ହରାଇଲେ ଏବଂ ମାତ୍ର ୬ବର୍ଷ ବୟସରେ ମାଆଙ୍କୁ ହରାଇ ଅନାଥ ହୋଇଗଲେ । ଜେଜେ ଅବ୍ଦୁଲ ମୁତ୍ତଲିବ ଥିଲେ ସେତେବେଳେ ମକ୍କାର ସର୍ଦ୍ଦାର ଏବଂ କାବା ପୀଠର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ । ସେ ବାପା-ମାଆ ଛେଉଣ୍ଡ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କର ଲାଳନ ପାଳନ ଭାର ଗ୍ରହଣ କଲେ; କିନ୍ତୁ ମାତ୍ର ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ଶେଷରେ କକା ଅବୁ ତାଲିବ୍ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ପ୍ରତିପୋଷଣର ଦାୟୀତ୍ୱ ବହନ କଲେ । ସେ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କୁ ବହୁତ ସ୍ନେହ କରୁଥିଲେ । କକାଙ୍କ ସ୍ନେହର ପରଶ ପାଇ ଅନାଥ ମୁହମ୍ମଦ ଧୀରେ ଧୀରେ ବଡ଼ ହେଲେ । ଚାଳିଶ ବର୍ଷ ବୟସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ କକା ଅବୁ ତାଲିବ୍‌ଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରହିଥିଲେ ।

ଚାଳିଶ ବର୍ଷ ବୟସରେ ତାଙ୍କୁ ଦୈବବାଣୀ ହେଲା ଏବଂ ସେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ନିଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ୨୩ବର୍ଷ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ରୂପେ ଦିବ୍ୟଧର୍ମର ପୁନଃସ୍ଥାପନା ପାଇଁ, ସମାଜକୁ ଅନ୍ୟାୟ ଓ କୁସଂସ୍କାରରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସେ କଠୋର ସଂଗ୍ରାମ କଲେ ଓ ଗୋଟିଏ ଆଦର୍ଶ ସମାଜ ଗଢ଼ିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଲେ । ଖ୍ରୀ.ଅ. ୬୩୨ ଜୁନ୍ ୮ ତାରିଖରେ ସେ ମଦିନାରେ ଇହଧାମ ତ୍ୟାଗ କଲେ ।

ପଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପଦ୍ମ

ଯେଉଁ ସମାଜରେ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ ଯେଉଁଠାରେ ସେ ଶିଶୁରୁ ଯୁବକ ହେଲେ, ସେ ସମାଜ ନାନା ପ୍ରକାର କୁସଂସ୍କାର ଓ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ହତ୍ୟା, ଲୁଣ୍ଠନ, ବ୍ୟଭିଚାର— ସବୁପ୍ରକାର ଅନ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟାଚାର ଚାଲିଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ନିଜସ୍ୱ ଉପାସ୍ୟ ଥିଲେ ଏବଂ ବିଗ୍ରହ ସମ୍ମୁଖରେ ନରବଳି ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଏଭଳି ଥିଲା ଯେ ସମାଧି ନିକଟରେ ଓଟକୁ ବାନ୍ଧି ଭୋକ ଉପାସରେ ତାକୁ ମାରିଦେବା ପୁଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ମନେ କରୁଥିଲେ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷବେଳେ ଗାଈ ଲାଞ୍ଜରେ ଘାସ ବାନ୍ଧି ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଉଥିଲେ ଯେ, ଏହାଦ୍ୱାରା ବର୍ଷା ହେବ । ଆରବ ସମାଜ ଘୋର ନୈତିକ ଅଧଃପତନ ମଧ୍ୟରେ ଗତି କରୁଥିଲା । ମଦ ଏବଂ ଜୁଆ ଏକ ସାଧାରଣ ଘଟଣା ଥିଲା । ସୁଧ ବ୍ୟବସାୟ ଚରମ ସୀମା ସ୍ପର୍ଶ କରିଥିଲା । ଚୋରି ଡକାୟତି ହେଉଥିଲା । ବ୍ୟବସାୟୀ ଓ ପଥିକମାନଙ୍କୁ ବାଟରେ ଲୁଟି ନିଆଯାଉଥିଲା । ସମାଜରେ ଦାସତ୍ୱ ପ୍ରଥାର ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା ଏବଂ କ୍ରୀତଦାସମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତି ଅମାନୁଷିକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିଲା ।

ସମାଜରେ ମହିଳାମାନଙ୍କର କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନଥିଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ଅକଥନୀୟ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଯିଏ ଯେତେ ଚାହୁଁଥିଲା ଉପପତ୍ନୀ ରଖୁଥିଲା ଏବଂ ମନଇଚ୍ଛା ସେମାନଙ୍କୁ ତ୍ୟାଗ କରି ଦେଉଥିଲା । ଛାଡ଼ପତ୍ରର କୌଣସି ନୀତିନିୟମ ନଥିଲା । ଲୋକେ ନିଜ ଦାସୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେହ ବ୍ୟବସାୟ କରାଇ ଅର୍ଥ ଅର୍ଜନ କରୁଥିଲେ । ବ୍ୟଭିଚାର ଏପରି ଥିଲା ଯେ ଜଣେ ମହିଳା ସହିତ ଏକାଧିକ ପୁରୁଷ ସମ୍ପର୍କ ରଖୁଥିଲେ ଏବଂ ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହେଲେ ସେ ମହିଳା ହିଁ କହୁଥିଲା ତା' ଶିଶୁର ବାପା କିଏ ।

ବର୍ବରତା କଥା ଶୁଣିଲେ ହୃଦୟ ଥରିଉଠିବ । ବାପା ନିଜ କୁନି ଝିଅକୁ ଜିଅନ୍ତା ମାଟିତଳେ ପୋତି ଦେଉଥିଲା, କେବଳ ଏଇଥିପାଇଁ ଯେ, ସେ କାହାରି

ଶ୍ୱଶୁର ହେବା ଏକ ଅପମାନ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲା । ଯୁଦ୍ଧରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଶିଶୁ ଓ ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ନୃଶଂସ ଭାବରେ ହତ୍ୟା କରାଯାଉଥିଲା । ଗର୍ଭବତୀ ମହିଳାଙ୍କର ବଳପୂର୍ବକ ଗର୍ଭପାତ କରାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା ଏବଂ ଛୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ତେଣ୍ଟା ମୁନରେ ଝୁଲାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା ।

ଏଭଳି ନିର୍ଲଜ ଥିଲେ ଯେ ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷ ନିବସ୍ତ୍ର ହୋଇ ପବିତ୍ର କାବା ପୀଠ ପରିକ୍ରମା କରୁଥିଲେ । ପିତାର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ପୁତ୍ର ପିତାଙ୍କ ପତ୍ନୀର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ରୂପେ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ କରୁଥିଲା ।

ଆରବରେ ଥିଲା ଘୋର ଅରାଜକତା । ''ଜୋର ଯା'ର ମୁଲକ ତାର'' ନୀତି ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । ଦେଶରେ ଶାସନ ବୋଲି କିଛି ନଥିଲା ବା କୌଣସି ଶାସକ ନଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ମୁଖ୍ୟ ଭାବେ ଜଣେ ଜଣେ ସର୍ଦ୍ଦାର ଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଆରବୀୟମାନେ ଥିଲେ ବୀର ଓ ସ୍ୱାଭିମାନୀ । ନିଜର ବା ନିଜ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଦେଉଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଜାତୀୟତା କ'ଣ ସେମାନେ ଜାଣି ନଥିଲେ । ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ହିଁ ଥିଲା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁକିଛି । ସାମାନ୍ୟ କଥାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଯୁଦ୍ଧ ଓ ରକ୍ତପାତ ଲାଗି ରହୁଥିଲା । ଶତ୍ରୁକୁ ହତ୍ୟା କରି ତା' ନାକ ଓ କାନ କାଟି ନିଆଯାଉଥିଲା । ମାନବିକତା ବୋଲି କିଛି ନଥିଲା । ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାୟ ନଥିଲା । ଲେଖାପଢ଼ା ଜାଣିଥିବା ଲୋକେ ନଗଣ୍ୟ ଥିଲେ । ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ ଏହାହିଁ ଥିଲା ଆରବବାସୀଙ୍କର ସଭ୍ୟତା ।

ଚରିତ୍ର

ଏହିଭଳି ଏକ ବର୍ବର ଓ ବିଶୃଙ୍ଖଳ ସମାଜରେ ଭିନ୍ନ ଏକ ଚରିତ୍ର ଧାରଣ କରି ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦ ସତେଯେପରି ପଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପଦ୍ମ । ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ବସବାସ କରୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏହାର କୌଣସି ଅନ୍ୟାୟ ଅନୀତି ତାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରି ନଥିଲା । ଇତିହାସ କହେ, ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ସରଳ ଓ ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରକ୍ଷର ଥିଲେ । ବ୍ୟବହାର ଅତି ଭଦ୍ର ଓ ବିନମ୍ର । କାହାରିକୁ କଟୁକଥା କହୁ ନଥିଲେ । କୌଣସି ଅପଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରୁ ନଥିଲେ କିମ୍ବା ଅନାବଶ୍ୟକୀୟ କଥା ମଧ୍ୟ କହୁ ନଥିଲେ । ଧିରେ କିନ୍ତୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦରେ କହିବା ଏବଂ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଶବ୍ଦରେ

ଅଧିକ ଭାବପ୍ରକାଶ ତାଙ୍କର କଳା ଥିଲା । କଥାବାର୍ତ୍ତା ବେଳେ ମୁହଁରେ ମୃଦୁ ହସ ଛାଇ ରହୁଥିଲା । ଜୀବନରେ ଥରେ ହେଲେ ସେ ମିଛ କହିନାହାନ୍ତି । ଥଟ୍ଟା ପରିହାସ ବେଳେ ମଧ୍ୟ ମିଛ କହୁ ନଥିଲେ । ସ୍ମିତହାସ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ ହସିବାର ତାଙ୍କୁ କେହି କେବେ ଦେଖିନାହିଁ । ସେ କୌଣସି ବିଗ୍ରହ ପୂଜା କରୁ ନଥିଲେ । ମଦ ଖାଉ ନଥିଲେ ବା ଜୁଆ ଖେଳୁ ନଥିଲେ । ନାଚଗୀତର ଆସରଠାରୁ ଦୂରେଇ ରହୁଥିଲେ । ଅବସର ସମୟରେ ସାଙ୍ଗସାଥିଙ୍କ ମେଳରେ ବା ମଉଜ ମଜଲିସ୍‌ରେ ସମୟ ନଷ୍ଟ ନକରି 'ହିରା' ପାହାଡ଼ର ଏକ ଗୁମ୍ଫା ଭିତରକୁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ ସେଠାରେ ଏକାନ୍ତରେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ରହି ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କର ଉପାସନା କରୁଥିଲେ ।

ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ଚରିତ୍ର ଏତେ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଥିଲା ଯେ, ସମାଜ ତାଙ୍କୁ ''ଅଲ୍-ଅମୀନ'' ଅର୍ଥାତ୍ 'ବିଶ୍ୱସନୀୟ' ଉପାଧି ଦେଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ହୃଦୟ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ କୋମଳ । ଦୁଃଖୀରଙ୍କିଙ୍କ ଦୁଃଖ ସହିପାରୁ ନଥିଲେ । କେହି କିଛି ସାହାଯ୍ୟ ମାଗିଲେ ଧାରକରଜ କରି ସାହାଯ୍ୟ କରିଦେଉଥିଲେ । ଉଦାରତା ଏପରି ଯେ କେହି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର କଲେ ସହି ନେଉଥିଲେ ଏବଂ କ୍ଷମା କରି ଦେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନେକ ଅତ୍ୟାଚାର ହେଲା; କିନ୍ତୁ ସେ କୌଣସି ଆକ୍ରୋଶ ରଖିନାହାନ୍ତି । ଦଣ୍ଡିତ କରିବାର ଶକ୍ତି ଥାଇ ମଧ୍ୟ କ୍ଷମା କରିଛନ୍ତି । ସେବକମାନେ ଭୁଲ କଲେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିବାର ମଧ୍ୟ କେହି କେବେ ଦେଖିନାହିଁ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାର ଓ ସଂଯମୀ ପୁରୁଷ । ଅନ୍ୟଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଇବା, ବନ୍ଧୁ ପ୍ରିୟଜନଙ୍କୁ ଉପହାର ଦେବା ଏବଂ ପୀଡ଼ିତଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ୍ କରିବା, ରୋଗୀ ମୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ବସି ତାକୁ ଆଉଁସିବା, ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବା ଏବଂ ତା'ର ଆରୋଗ୍ୟ କାମନା କରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା ଆଦି ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ପ୍ରାୟ ନିୟମିତ ଘଟଣା ଥିଲା ।

ନିଜ ପରିବାର ପ୍ରତି ସେ ଥିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାର । ଘରକାର୍ଯ୍ୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ନିଜ କାମ ନିଜେ କରୁଥିଲେ । ଜୋତା ଫାଟିଗଲେ ବା ପୋଷାକ ଚିରିଗଲେ ନିଜ ହାତରେ ସିଲେଇ କରୁଥିଲେ । ନିଜେ କ୍ଷୀର ଦୁହୁଁଥିଲେ ଏବଂ ଘରେ ଝାଡୁ ମଧ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ ।

ତାଙ୍କର ଏପରି ସୁନ୍ଦର ଚରିତ୍ର ଆରବର ଜଣେ ଧନଶାଳୀ ଓ ଆଭିଜାତ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ ମହିଳା ହଜରତ ଖଦିଜାଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥିଲା । ଏହି ବିଧବା

ଭଦ୍ରମହିଳାଜଣଙ୍କର ବୟସ ଥିଲା ସେତେବେଳେ ଚାଳିଶି ବର୍ଷ । ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଦ୍ୱାରା ସେ ଏତେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଗଲେ ଯେ ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ବ୍ୟବସାୟର ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଲେ । କ୍ରମେ ଯୁବକ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କର ସାଧୁତା ଓ ସଦାଚାର ତାଙ୍କୁ ଅତିଶୟ ମୁଗ୍ଧ କଲା ଏବଂ ସେ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ପଠାଇଲେ । ମାତ୍ର ୨୫ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ଯୁବକ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ କରି ତାଙ୍କୁ ବିବାହ କଲେ ।

ଜଣେ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତବଂଶୀୟ ଧନଶାଳୀ ମହିଳାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବିଳାସ ବ୍ୟସନରେ ଲିପ୍ତ ନହୋଇ ସରଳ ଓ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରୁଥିଲେ । ଧର୍ମଦୂତ ପଦ ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ସେ ନିଜର ସବୁ ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦାରିଦ୍ର୍ୟମୟ ଜୀବନକୁ ଆଦରି ନେଇଥିଲେ । ଆମେ ଇତିହାସରୁ ଜାଣୁ ତାଙ୍କ ଘରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଚୁଲି ଜଳେ ନାହିଁ । ଭୋକ ଉପାସରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ତାଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ଥିଲା ଖଜୁରୀ ବା ଯଅ ତିଆରି ରୁଟି । ବେଳେବେଳେ କ୍ଷୀର ବା ମାଂସ ମଧ୍ୟ ମିଳିଯାଏ । ସେ ମାଟିଘରେ ରହୁଥିଲେ ଏବଂ ଚମଡ଼ା ବା ଖଜୁରୀପତ୍ର ବିଛଣାରେ ଶୋଉଥିଲେ । ନିଜ ବା ନିଜ ପରିବାର ପାଇଁ ସେ କେବେହେଲେ ଟିକିଏ ଉନ୍ନତମାନର ଜୀବନ କାମନା କରିନାହାନ୍ତି । ଧନ ସଂଚୟ କରିନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା କୋଠାବାଡ଼ି ତିଆରି କରିନାହାନ୍ତି । ବରଂ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ କୃପାରୁ ଯାହା ମିଳେ, ତାକୁ ଅନ୍ୟକୁ ଦାନ କରିଦିଅନ୍ତି ।

କୃତି

ଏହି ଶାନ୍ତ-ସରଳ ବ୍ୟକ୍ତିଜଣକ ମାତ୍ର ୨୩ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆରବର ଇତିହାସ ବଦଳାଇ ଦେଲେ । ବାରଲକ୍ଷ ବର୍ଗମାଇଲ ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ଆଚାର-ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ବଦଳାଇ ଦେଲେ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଥା-ପରମ୍ପରାଯୁକ୍ତ ବିଶୃଙ୍ଖଳ ସମ୍ପ୍ରଦାୟମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ ଓ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱ ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ଦେଲେ । ସମାଜରେ ଥିବା ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଓ କୁସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକର ଅନ୍ତ କରିବା ସହ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଦୁରାଚାରର ମୂଳୋତ୍ପାଟନ କରି ବିଶ୍ୱ ଇତିହାସରେ ଅନୁପମ ଉଦାହରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଗଲେ । ଯେଉଁ ସମାଜରେ ହତ୍ୟା, ଚୋରି, ଡକାୟତି, ବ୍ୟଭିଚାର, ମଦ୍ୟପାନ ଓ ଜୁଆ ଆଦି ଅତି ସାଧାରଣ କଥା ଥିଲା, ଦାସତ୍ୱ ପ୍ରଥାର ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା, ମହିଳାମାନଙ୍କ ପ୍ରତି

ଅତ୍ୟାଚାର କରାଯାଉଥିଲା, ଶିଶୁକନ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ଜିଅନ୍ତା ପୋତି ଦିଆଯାଉଥିଲା, ନଗ୍ନତା ଆଉ ବର୍ବରତା ତଥା ପାଶବିକତା ଥିଲା; କିନ୍ତୁ ମାନବିକତାର ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ନ ଥିଲା, ସେ ସମାଜ ପୁଣି କୋଟି କୋଟି ଜନତାଙ୍କର ଏକ ଆଦର୍ଶ ସମାନ ହୋଇଗଲା । ଏପରିକି ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରୁଥିବା ଶତ୍ରୁମାନେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଦାସତ୍ୱ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ନିଜ ପ୍ରାଣ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଦେଲେ । ହୃଦୟର ଜୟ ହିଁ ପ୍ରକୃତ ଜୟ, ଏହା ସେ ପ୍ରମାଣିତ କରିଦେଲେ । ମଣିଷ ହୃଦୟରେ ସେ ଏପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିଦେଲେ ଯେ ବ୍ୟଭିଚାରୀ ନିଜେ ଆସି ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ ଭିକ୍ଷା କରୁଥିଲା ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା, ଏସବୁ ଘଟଣା ମାତ୍ର ୨୩ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଘଟିଗଲା । ଏତେ କମ୍ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଏଭଳି ଚମତ୍କାରିତା କୌଣସି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏନ୍‌ସାଇକ୍ଲୋପିଡ଼ିଆ ବ୍ରିଟାନିକା ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ କୃତିର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରି ଲେଖିଛି :

> "ଈଶ୍ୱରଦୂତ କାଳର ୨୩ବର୍ଷର ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ମୁହମ୍ମଦ ଏଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ଅବଶ୍ୟ ମାନବ ଇତିହାସର ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କୃତି ରୂପେ ବିବେଚିତ ହେବ ।"[1]

ବିଶ୍ୱ ଇତିହାସରେ ଏଭଳି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ନାହିଁ, ଯାହାର ଅତି ସାଧାରଣ ଆଚରଣଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ କୋଟି କୋଟି ନରନାରୀ ପୁଣ୍ୟ ମନେକରି ଅନୁକରଣ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ଠିକ୍ ତାଙ୍କରି ଭଳି ଖାଆନ୍ତି, ପିଅନ୍ତି, ଶୁଅନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିତ୍ୟକର୍ମଗୁଡ଼ିକ କରନ୍ତି । ଯେଉଁ ଭକ୍ତି ଓ ଭାବାବେଗ ସହିତ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ କରାଯାଏ, ଏହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ବିଶ୍ୱରେ ବିରଳ ।

ବିଶ୍ୱର ଏକ-ପଞ୍ଚମାଂଶରୁ ଅଧିକ ନର-ନାରୀଙ୍କ ହୃଦୟ ଜୟ କରିଥିବା ଏହି ମହାନ୍ ପୁରୁଷ ଥିଲେ ଏକାଧାରରେ ଜଣେ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ମହର୍ଷି, ଧର୍ମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ, ସୁଦକ୍ଷ ଶାସକ, ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି, ପ୍ରବୀଣ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ, ଦକ୍ଷ ସେନାପତି ଏବଂ ଜଣେ ମହାନ୍ ସମାଜ ସଂସ୍କାରକ । ଜଣେ ଭାରତୀୟ ବିଦ୍ୱାନ୍ ପ୍ରଫେସର କେ.ଏସ୍.ରାମକ୍ରିଷ୍ଣା ରାଓଙ୍କ ମତରେ—

---

(1) 'Muhammed' Encyclopedia Britannica Ultimate Reference Suite, Chicago, 2011.

''ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟତାକୁ ଜାଣିପାରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟକର । ମୁଁ କେବଳ ତାର ଗୋଟିଏ ଝଲକ ପାଇପାରୁଛି । ସିନେମାରେ ଦୃଶ୍ୟପଟ୍ଟ ଭଳି କି ନାଟକୀୟ ଅନୁକ୍ରମ ! ମୁହମ୍ମଦ ହେଉଛନ୍ତି ଧର୍ମପ୍ରବର୍ତ୍ତକ, ମୁହମ୍ମଦ ହେଉଛନ୍ତି ବୀରପୁରୁଷ, ମୁହମ୍ମଦ ବ୍ୟବସାୟୀ, ମୁହମ୍ମଦ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ, ମୁହମ୍ମଦ ହିଁ ବକ୍ତା, ମୁହମ୍ମଦ କ୍ରୀତଦାସଙ୍କର ସଂରକ୍ଷକ, ମୁହମ୍ମଦ ନାରୀଜାତିର ମୁକ୍ତିଦାତା, ମୁହମ୍ମଦ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ, ମୁହମ୍ମଦ ହିଁ ସନ୍ଥ । ଏ ସମସ୍ତ ଚମତ୍କାର ଭୂମିକାରେ, ସମସ୍ତ ମାନବୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ଜଣେ 'ନାୟକ' ସଦୃଶ ।''(2)

ବିଶ୍ୱର ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଐତିହାସିକ ଓ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଏହି ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ସରଳତା, ସତ୍ୟନିଷ୍ଠା, ସହୃଦୟତା, ନ୍ୟାୟପରାୟଣତା ଏବଂ ମଧୁର ବ୍ୟବହାରର ଭୂୟସୀ ପ୍ରଶଂସା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ଅନୁପମ ଚରିତ୍ରକୁ ସେମାନଙ୍କ ଲେଖନୀ ଇତିହାସ ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାକ୍ଷରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଛି । ମୁସଲମାନ ଲେଖକଙ୍କ କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ, ଅଣମୁସଲିମ୍ ଲେଖକମାନଙ୍କର କଲମ ମଧ୍ୟ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ପ୍ରଶଂସାରେ ଶତମୁଖ ।

ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଐତିହାସିକ ଥୋମାସ୍ କାର୍ଲାଇଲ୍ (୧୭୯୫-୧୮୮୧) କୁହନ୍ତି—

''ତାଙ୍କ ସାଥିମାନେ ତାଙ୍କୁ ନାମ ଦେଇଥିଲେ 'ଅଲ୍-ଅମୀନ୍' ଅର୍ଥାତ୍ 'ବିଶ୍ୱସନୀୟ' । ଜଣେ ସଚ୍ଚୋଟ ଓ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ମଣିଷ, ସଚ୍ଚୋଟ ନିଜ କଥାରେ, ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଉ ବିଚାର-ଧାରାରେ... ତାଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ଖାଣ୍ଟି, ଭ୍ରାତୃବତ୍ସଳ ଓ ପ୍ରକୃତ ମଣିଷ ରୂପେ ଦେଖିଛୁ । ଜଣେ ଗମ୍ଭୀର ନିଷ୍ଠାପର ଚରିତ୍ର, ତଥାପି ଆମାୟିକ, ଭଦ୍ର, ବନ୍ଧୁବତ୍ସଳ, ଏପରିକି ପରିହାସ ପ୍ରିୟ ମଧ୍ୟ... ।''(3)

''ନା ତାଙ୍କ କଥାଗୁଡ଼ିକ ମିଛ ଥିଲା, ନା ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟଧାରା, ନା କୌଣସି ଛଳକପଟ ଥିଲା । ପ୍ରକୃତିର ବିଶାଳ ବୁକୁରେ

(2) Prof. K.S. Ramakrishna Rao, Muhammad, the Prophet of Islam, Madras, 1952, P.-16

(3) THOMAS CARLYLE, Heros and Hero Worship, London, Original Text. (p.73)

ଆବିର୍ଭୂତ ଏକ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ଜୀବନଧାରା । ଜଗତକୁ ଆଲୋକମୟ କରିଦେବାପାଇଁ ଏହାହିଁ ଥିଲା ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କର ଆଦେଶ । କୌଣସି ଦୋଷଦୁର୍ବଳତା, ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା ବା ନିଷ୍ଠାହୀନତା ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଏହି ପ୍ରାଥମିକ ସତ୍ୟକୁ ଦୋହଲାଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଯଦିଓ ଏଭଳି କିଛି ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇନାହିଁ ।''(4)

ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ଭିତରେ କାର୍ଲାଇଲ୍ ଜଣେ ପ୍ରକୃତ ବୀରକୁ ଦେଖିଥିବାର ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କୁହନ୍ତି—

''ନିଜ କୁର୍ତ୍ତାରେ ନିଜେ ତାଳି ପକାଉଥିବା ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିଜଣକର ଆଦେଶ ଯେଉଁଭଳି ଭାବରେ ପାଳନ କରାଯାଏ, କୌଣସି ମୁକୁଟଧାରୀ ସମ୍ରାଟର ଆଦେଶ ମଧ୍ୟ ସେଭଳି ପାଳନ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ଦୀର୍ଘ ତେଇଶି ବର୍ଷର କଠିନ ସଂଘର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ଭିତରେ ମୁଁ ଦେଖିଛି ଜଣେ ପ୍ରକୃତ ହିରୋକୁ ।''(5)

ଇଂଲଣ୍ଡର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଐତିହାସିକ ଆର୍.ବୋସୱର୍ଥ ସ୍ମିଥ୍ (୧୮୩୯-୧୯୦୮) ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କର ଅସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଭୂୟସୀ ପ୍ରଶଂସା କରି କୁହନ୍ତି—

''ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଚର୍ଚ୍ଚର ମୁଖ୍ୟ ଭାବରେ ସେ ଥିଲେ ଏକାଧାରରେ ସିଜର୍ ଓ ପୋପ, କିନ୍ତୁ ପୋପ ଥିଲେ ବାହ୍ୟାଡମ୍ବରହୀନ ଏବଂ ସିଜର ଥିଲେ ସୈନ୍ୟବାହିନୀବିହୀନ । ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ସେନା ବିନା, ନିରାପତ୍ତାରକ୍ଷୀ ବିନା, ରାଜପ୍ରାସାଦ ବିନା ଏବଂ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ରାଜସ୍ୱ ବିନା ନ୍ୟାୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଶାସନ କରିଛି ବୋଲି ଯଦି କାହାରି କହିବାର ଅଧିକାର ଥାଏ, ତେବେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ମୁହମ୍ମଦ । କାରଣ କୌଣସି ସାଧନ ବା ସହାୟତା ନଥାଇ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ସବୁକିଛି କରିପାରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଥିଲା ।''(6)

(4) Ibid.pp.64-65.

(5) Ibid.p.98.

(6) R.BOSWORTH SMITH, Mohammed and Mohammedanism, London, 1874 (p.235)

ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଫରାସୀ ଐତିହାସିକ ଆଲଫୋନ୍‌ସ ଡି ଲାମରଟାଇନ୍ (୧୭୯୦-୧୮୬୯) ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କୁ ଆଧୁନିକ ଇତିହାସର ସବୁଠାରୁ ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିରୂପେ ଘୋଷଣା କରି କୁହନ୍ତି—

"ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମହାନତା, ସାଧନର ଅଭାବ ଆଉ ବିସ୍ମୟକର ପରିଣାମ ମଣିଷର ପ୍ରତିଭାକୁ ମାପିବା ପାଇଁ ଯଦି ତିନିଗୋଟି ମାନଦଣ୍ଡ ହୁଏ, ତେବେ ଆଧୁନିକ ଇତିହାସରେ କୌଣସି ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କୁ ତୁଳନା କରିବାର ସାହସ କିଏ କରିପାରିବ ?.... ମଣିଷର ମହାନତାକୁ ମାପିବା ପାଇଁ ଯେତେଗୁଡ଼ିଏ ପରିମାପକ ଅଛି, ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ଆମେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିପାରୁ ! ତାଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ମହାନ ଆଉ କେହି ଅଛି କି ?"[7]

ଐତିହାସିକ ଜନ ଉଇଲିୟମ୍ ଡ୍ରାପର୍ (୧୮୧୧-୧୮୮୨) ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କର ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରଭାବର ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କୁହନ୍ତି—

"ଜଷ୍ଟିନିୟାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ଚାରିବର୍ଷ ପରେ ୫୬୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଆରବର ମକ୍କାରେ ମୁହମ୍ମଦ ନାମକ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲେ, ଯିଏ ମାନବଜାତିକୁ ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛନ୍ତି... ।"[8]

ମାଇକେଲ ଏଚ୍ ହାର୍ଟ (୧୯୩୨) କୁହନ୍ତି—

"ମୁହମ୍ମଦଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱର ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ତାଲିକାରେ ଅଗ୍ରଭାଗରେ ରଖିବାର ମୋ ପସନ୍ଦ କେତେକ ପାଠକଙ୍କୁ ବିସ୍ମିତ କରିପାରେ ଏବଂ ଅନେକଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ । କିନ୍ତୁ ଇତିହାସରେ କେବଳ ସେ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ଧର୍ମ ଏବଂ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ସ୍ତରରେ ସର୍ବାଧିକ ସଫଳତା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ।"[9]

---

(7) ALPHONSE DE LAMARTINE, Histoire De La Turquie, Paris, 1854 vol.II pp.276-277.

(8) JOHN WILLIAM DRAPER, M.D., LL.D., History of the Intellectual Development of Europe, Vol.I, London, 1875 (p.329)

(9) MICHAEL H. HART, The 100 : A Ranking of the Most Influential Persons in History (p.33)

ଜୁଲ୍ସ ମେଶରମେନ୍ କୁହନ୍ତି —

''ନେତାମାନେ ତିନିଗୋଟି କାର୍ଯ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ — ଜନତାଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ପ୍ରବନ୍ଧ କରିବା, ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ସାମାଜିକ ସଙ୍ଗଠନ ଦେବା ଯାହାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ନିଜକୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସୁରକ୍ଷିତ ମନେକରିବେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମୀୟ ବିଚାରଧାରା ଦେବା । ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ପାଶ୍ଚର ଏବଂ ଶକଙ୍କ ପରି ବ୍ୟକ୍ତି ନେତା ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହୁଅନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ପଟେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଓ କନ୍‌ଫୁସିୟସ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟପଟେ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର୍ ସିଜର ଓ ହିଟଲର୍ ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ । ସମ୍ଭବତଃ ତୃତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ନେତା ରୂପେ ଗଣ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ । ମହାମାନ୍ୟ ଯୀଶୁ ଏବଂ ମହାତ୍ମା ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ କେବଳ ତୃତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ । ମୁହମ୍ମଦ ବୋଧହୁଏ ସବୁ ସମୟ ପାଇଁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜନନାୟକ ଯିଏକି ତିନୋଟିଯାକ କାର୍ଯ୍ୟ ଏକାସାଙ୍ଗେ ତୁଲାଇଛନ୍ତି । କିଛି କମ୍ ପରିମାଣରେ ମୋସେସ୍ ତାଙ୍କ ଭଳି କରିଛନ୍ତି ।''[10]

ଐତିହାସିକ ଏଡ୍‌ୱାର୍ଡ ଗୀବନ୍ (୧୭୩୭-୧୭୯୪) କୁହନ୍ତି —

''ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ନୀତି ସନ୍ଦେହ ଓ ଅସ୍ପଷ୍ଟତାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଏବଂ କୁରଆନ୍ ଏକେଶ୍ୱରବାଦର ଏକ ଗୌରବମୟ ସାକ୍ଷୀ ।''[11]

ମେଜର ଆର୍ଥର ଗ୍ଲିନ୍ ଲିଓନାର୍ଡ଼ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ କୁହନ୍ତି —

''ଯଦି ମଣିଷ ଧରାପୃଷ୍ଠରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପାଇଛି, ଆଉ ଯଦି କୌଣସି ମଣିଷ ମହତ ଏବଂ ମହାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସେବାରେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଛି, ତେବେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ ହେଉଛନ୍ତି ଆରବର ଧର୍ମଦୂତ ।''[12]

---

(10) JULES MASSERMAN, U.S. Psychoanalyst, Time, July15, 1974.

(11) EDWARD GIBBON, Life of Mahomet, London, 1881(p.75)

(12) MAJOR ARTHUR GLYN LEONARD, Islam : Her Moral and Spiritual Value, London, 1909 (pp.18-19)

ଜର୍ଜ ବର୍ଣ୍ଣାଡ ଶ' (୧୮୫୬-୧୯୫୦) କୁହନ୍ତି—

''ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଛି—ଅଦ୍ଭୁତ ମଣିଷ । ମୋ ମତରେ ସେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟାନ ବିରୋଧୀ ମଧ୍ୟ ନୁହନ୍ତି, ସୁତରାଂ ତାଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ମାନବଜାତିର ଉଦ୍ଧାରକର୍ତ୍ତା କୁହାଯିବା ଉଚିତ ।''(13)

ଜନ ଡାଭେନ୍ ପୋର୍ଟ କୁହନ୍ତି—

''ଜଣେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ମୁହମ୍ମଦ ନିଜ ପରିବାର ଦୃଷ୍ଟିରେ ମଧ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ରୂପେ ମାନ୍ୟତା ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଜଣେ ସରଳ ଆରବୀୟ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ନିଜ ଦେଶର ବିଭ୍ରାନ୍ତ, ବୁଭୁକ୍ଷିତ ଓ ନଗ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟିଏ ସଂସର୍ଗ ତଥା ଅନୁଗତ ସଂଘ ମାଧ୍ୟମରେ ଏକତ୍ରିତ କରି ବିଶ୍ୱ ଜନସମାଜରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ନୂତନ ପରିଚୟ ଓ ନୂତନ ଚରିତ୍ର ଦେଇ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିପାରିଥିଲେ । ତିରିଶ ବର୍ଷରୁ କମ୍ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା କନ୍‌ଷ୍ଟାନ୍‌ଟିନୋପଲର ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କୁ ପରାଜିତ କରିଥିଲା, ପାରସ୍ୟର ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ଗାଦିଚ୍ୟୁତ କରିଥିଲା, ସିରିଆ, ମେସୋପଟାମିୟା ଓ ଇଜିପ୍ଟକୁ ମଧ୍ୟ ବଶୀଭୂତ କରିନେଇ ଥିଲା ।''(14)

ଭାରତୀୟ ଐତିହାସିକ ଏମ୍.ଏନ୍. ରାୟ (୧୮୮୭-୧୯୫୪) କୁହନ୍ତି—

''ପ୍ରତ୍ୟେକ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ନିଜର ଯଥାର୍ଥ ଦାବୀକୁ ସିଦ୍ଧ କରିବାପାଇଁ ଚମତ୍କାରିତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରନ୍ତି । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୁହମ୍ମଦ ଯେତେଦୂର ସମ୍ଭବ ତାଙ୍କ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ମହାନ ରୂପେ ମାନ୍ୟତା ପାଇବା ଉଚିତ । ଇସ୍‌ଲାମର ପ୍ରସାର ହିଁ ସବୁ ଚମତ୍କାରଗୁଡ଼ିକ ଅପେକ୍ଷା ବଡ଼ ଚମତ୍କାର ।''(15)

---

(13) SIR GEORGE BERNARD SHAW, The Genuine Islam ("The Choice" Ahmed Deedat, KSA, 1993, Vol.I p.117 and p.25)

(14) John Davenport, An Apology for Mohammed and the Koran, London, 1869(pp.54-55)

(15) "M. N. ROY, The Historical Role Of Islam, Bombay, 1938 (p.5)

ମାର୍କସ୍ ଡଡ୍ସ୍ (୧୮୩୪-୧୯୦୦) କୁହନ୍ତି—

"ତାଙ୍କ ସଚ୍ଚୋଟତାର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ପ୍ରମାଣ ହେଉଛି ଏହି ଯେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଓ ଅତି ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଶିଷ୍ୟମାନେ ଥିଲେ ତାଙ୍କ ନିଜ ଘରଲୋକ ତଥା ତାଙ୍କ ପରିଚିତ ଲୋକ, ଯେଉଁମାନେ ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ତାଙ୍କୁ ଟିକିନିଖି ଭାବରେ ପରୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ, ସେବକ, ପୁତୁରା ଓ ଶ୍ୱଶୁର—ଏମାନେ ଚରିତ୍ରବାନ ଥିଲେ ଏବଂ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ଥିଲା ।"[16]

ସାମୁଏଲ ଜି. ଗୁଡ଼ରିଚ ମତ ଦିଅନ୍ତି—

"ବୋଧହୁଏ ଚାଇନିଜ୍ ଦାର୍ଶନିକ କନ୍‌ଫୁସିୟସ୍‌ଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ମାନବଜଗତର ବିଚାରଧାରାକୁ ଅନ୍ୟ ଯେକୌଣସି ଲୋକ ଅପେକ୍ଷା ଏହି ବ୍ୟକ୍ତି ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲେ, ଯିଏକି ଆରବର ମକ୍କାରେ ୫୭୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।"[17]

ଐତିହାସିକ ଷ୍ଟେନ୍‌ଲି ଲେନ୍‌ପୁଲ (୧୮୫୪-୧୯୩୧) କୁହନ୍ତି—

"ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଶୁଦ୍ଧ ଓ ଅଭିଳାଷସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ଥାଇପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏପରି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜ ଲକ୍ଷର ଭାବଧାରାରେ ପୂରାପରି ମଜ୍ଜି ଯାଇନାହିଁ କିମ୍ବା ଏଭଳି ବୀରତ୍ୱର ସହ କେହି ନିଜ ମିଶନ୍‌କୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିନାହିଁ ।"[18]

ଐତିହାସିକ ହାମିଲଟନ୍ ଆଲେକଜାଣ୍ଡାର୍ ରସକିନ୍ ଗୀବ୍ (୧୮୯୫-୧୯୭୧) କୁହନ୍ତି—

"ଆମ ପାଇଁ ଏହା କହିବା ଅନାବଶ୍ୟକ ଯେ ମୁହମ୍ମଦ ତାଙ୍କ ଅନୁଗାମୀମାନଙ୍କ ହୃଦୟକୁ ନିଜ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପ୍ରଭାବ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଜୟ କରିଥିଲେ । ଏହା ହୋଇନଥିଲେ ସେମାନେ ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କ

(16) MARCUS DODS, D.D, Mohammed, Buddha And Christ, London,1877 (p.21)

(17) Samuel G. Goodrich, Famous Men of Ancient Times, Samuel, Boston, 1852(p.7)

(18) STANLEY LANE-POOLE, Studies In A Mosque, London, 1883 (p.85)

କଥାପ୍ରତି କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇନଥାନ୍ତେ । ଧର୍ମପ୍ରଚାର ଯୋଗୁଁ ନୁହେଁ, ବରଂ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କର ସଦାଚାର ଯୋଗୁଁ ମଦିନାବାସୀ ତାଙ୍କର ସହାୟତା ଭିକ୍ଷା କରିଥିଲେ ।''(19)

ଐତିହାସିକ ଉଇଲିୟମ୍ ମଣ୍ଟଗୋମେରୀ ଓ୍ୱାଟ୍ (୧୯୦୯-୨୦୦୬) କୁହନ୍ତି—

''ସେ ଜଣେ ଏଭଳି ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ଯାହାଙ୍କ ଭିତରେ ସୃଜନଶକ୍ତି ଅତି ଗଭୀର ସ୍ତରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା ଏବଂ ମାନବ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କୀୟ ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ବିଚାରମାନ ଉତ୍ପନ୍ନ କରୁଥିଲା, ଯାହା ଫଳରେ ତାଙ୍କ ଧର୍ମ କେବଳ ତାଙ୍କ ସମୟରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶତାବ୍ଦୀଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ଆକର୍ଷଣ ଲାଭ କଲା ।''(20)

ସାର୍ ଉଇଲିୟମ୍ ମୁର୍ (୧୮୧୯-୧୯୦୫) କୁହନ୍ତି—

''ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଆଚରଣଗୁଡ଼ିକ ଯଥାର୍ଥ ଓ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଥିଲା ଏବଂ ବୟସ ବଢ଼ିବା ସହିତ ତାଙ୍କର ସମ୍ମାନିତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ତାଙ୍କପାଇଁ 'ଅଲ-ଅମୀନ' ଅର୍ଥାତ୍ 'ବିଶ୍ୱସନୀୟ' ଉପାଧି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା ।''(21)

ମେରେଡିଥ ଟନ୍‌ସେଣ୍ଡ କୁହନ୍ତି—

''ଜଣେ ରାଜକୁମାର ଓ ଜନନାୟକ ହିସାବରେ ତାଙ୍କ ଚରିତ୍ର ବିବାଦୀୟ ହୋଇନପାରେ । ନିଜ ଚାରିତ୍ରିକ ଛବିକୁ ଖୁବ୍ କମ୍ ଦାଗମୟ କରି ଇତିହାସରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଏତେ ଶୀର୍ଷ

(19) H.A.R. GIBB, Mohammedanism, An Historical Survey, New York, 1962 (pp.33-34)

(20) WILLIAM MONTGOMERY WATT, Prophet And Statesman, London : (p.240)

(21) SIR WILLIAM MUIR, Mahomet And Islam, 1887 (p.19)

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଠିପାରି ନାହିଁ କିମ୍ବା ତାଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ସ୍ଥିର, ନିର୍ମଳ ଓ ଅଟଳ ବୁଦ୍ଧିମତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିନାହିଁ ।''[22]

ଆନି ବେସାନ୍ତ କହନ୍ତି—

''ଯିଏ ସେହି ମହାନ ଆରବୀୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କ ଜୀବନୀ ଓ ଚରିତ୍ରର ଅଧ୍ୟୟନ କରିଛି, ଯିଏ ଏହା ଜାଣିଛି ଯେ ସେ କିଭଳି ଶିକ୍ଷା ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ କିଭଳି ଜୀବନଯାପନ କରିଛନ୍ତି ତା' ମନରେ ସେହି ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତାଙ୍କର ଜଣେ ମହାନ ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତିଭାବ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭାବନା ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଅସମ୍ଭବ ।''[23]

ସେହିପରି **ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ** କୁହନ୍ତି—

''ମୁଁ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜୀବନଚରିତ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସୁକ ହେଲି ଯିଏ ଆଜି କୋଟି କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ହୃଦୟରେ ନିଜର ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିଛନ୍ତି... ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ମୋର ଅଧିକ ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହେଲା ଯେ ଏହା ତରବାରୀ ନଥିଲା ଯାହା ତତ୍କାଳୀନ ଜୀବନଧାରାରେ ଇସ୍‌ଲାମ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ କରିଥିଲା । ଏହା ଥିଲା ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କର ସରଳତା, ନିଜ ପ୍ରତି ନଗଣ୍ୟ ଭାବ, ବଚନ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠାପରତା, ମିତ୍ର ଓ ଅନୁଗତମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଅନୁରାଗ, ତାଙ୍କ ସାହସ ଓ ନିର୍ଭୀକତା ଏବଂ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି ଓ ନିଜ ମିଶନ୍ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱାସ ।''[24]

(22) MEREDITH TOWNSEND, Mahommad, The Great Arabian, NEW YORK,1912 (pp.72-73)

(23) ANNIE BESANT, The Life and Teachings of Muhammad, Madras, 1932, p-4

(24) MAHATMA GANDHI, Young India, 1924

ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ମହତବାଣୀ

ଯେପରି କବିତାରୁ ଜଣେ କବିର ଚିନ୍ତାଧାରା ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣିହୁଏ ବା ସାହିତ୍ୟରୁ ଜଣେ ସାହିତ୍ୟିକର ପ୍ରତିଭାର ପରିଚୟ ମିଳେ, ସେହିପରି ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷାରୁ ସେମାନଙ୍କ ନୀତି ଓ ଆଦର୍ଶର ପରିଚୟ ମିଳେ । ମହାମାନ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନେ ଧରାପୃଷ୍ଠରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରନ୍ତି । ତେଣୁ, ସେମାନେ ସତ୍ୟ, ନ୍ୟାୟ, ଦୟା, କ୍ଷମା, ପ୍ରେମ ଓ ପରୋପକାରର ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ଈଶ୍ୱରଦୂତ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦ ମଧ୍ୟ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନୁହନ୍ତି । ସେ ମଣିଷର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ନୈତିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦାୟୀତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ସତର୍କ କରିଛନ୍ତି । ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି, ପିତାମାତାଙ୍କ ପ୍ରତି, ସନ୍ତାନ ପ୍ରତି, ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନଙ୍କ ପ୍ରତି, ପଡ଼ୋଶୀଙ୍କ ପ୍ରତି, ସେବକ ପ୍ରତି, ଅତିଥି ପ୍ରତି ଏବଂ ଦୀନଦୁଃଖୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମଣିଷର ଦାୟିତ୍ୱ କ'ଣ ତାହା ସେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି । ଜଣେ ଭୃତ୍ୟର କର୍ତ୍ତବ୍ୟଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଜଣେ ନ୍ୟାୟଧୀଶ ଏବଂ ଶାସକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ହେବା ଉଚିତ, ତାହା ମଧ୍ୟ ସେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । କୃଷି ବା ବାଣିଜ୍ୟ ହେଉ, ଅର୍ଥନୀତି ବା ରାଜନୀତି ହେଉ, ମଣିଷର ଏପରି କୌଣସି କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ନାହିଁ, ଯାହା ତାଙ୍କ ଶିକ୍ଷାର ପରିସରଭୁକ୍ତ ହୋଇନାହିଁ । ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କର ଉପଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ପାଳନ କରେ, ତେବେ ସେ ଜଣେ ପ୍ରକୃତ ମଣିଷ ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ସମାଜରେ ଆଦର ସମ୍ମାନ ପାଇବା ସହିତ ପରଲୋକରେ ମଧ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଇବ ।

ଆସନ୍ତୁ, ଈଶ୍ୱରଦୂତ ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦ ମାନବ ସମାଜକୁ ଦେଇଥିବା ଶିକ୍ଷାର କେତୋଟି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖିବା ।

୧. ମୋ କଥା ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଅ

"ଗୋଟିଏ କଥା ହେଉ ପଛେ, ମୋ ତରଫରୁ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଅ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୬୬୭)

୨. ମୋ ନାଁରେ ମିଛ କହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ନର୍କ ଭୋଗ କରିବ

"ମୋ ନାଁରେ ମିଛ କୁହ ନାହିଁ, କାରଣ ଯିଏ ମୋ ପ୍ରତି ମିଥ୍ୟାରୋପ କରିବ, ସେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ନର୍କାଗ୍ନିରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୦୬)

୩. କର୍ମର ଫଳ ମଣିଷର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ

"କର୍ମର ପ୍ରତିଫଳ (ମଣିଷର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ) ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ତା' ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅନୁସାରେ ପ୍ରତିଫଳ ପାଇବ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୧)

୪. ସଂସାର କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ

"ପରଲୋକ ତୁଳନାରେ ଇହଲୋକ ଏମିତି, ଯେମିତି ତୁମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ବୁଡ଼ାଇ ଦେଖେ ଯେ ଆଙ୍ଗୁଠିରେ କେତେ ପାଣି ଆସିଲା ।"

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୨୩)

୫. ନିଜକୁ ମୃତମାନଙ୍କ ସୂଚୀରେ ରଖ

"ସଂସାରରେ ଜଣେ ପଥିକ ପରି ରୁହ ଏବଂ ନିଜକୁ ମୃତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗଣନା କର । ସକାଳୁ ଉଠିସାରିଲେ ସନ୍ଧ୍ୟାର ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରନାହିଁ ଏବଂ ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଗଲେ ସକାଳର ଆଶା କର ନାହିଁ । ବ୍ୟାଧି ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କର ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଜୀବନର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କର । କାରଣ ହେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ଦାସଗଣ ! ତୁମେ ଜାଣନା ଯେ କାଲି ତୁମର କ'ଣ ହେବ ?"

(ତିରମିଜୀ, ହଦିସ୍-୨୩୩୩)

୬. ହୃଦୟ ଅଶୁଦ୍ଧ ହେଲେ ଶରୀର ଅଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ

"ମଣିଷ ଦେହରେ ଗୋଟିଏ ମାଂସପିଣ୍ଡୁଳା ରହିଛି । ଯଦି ଏହା ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ, ତେବେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶରୀର ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ, ମାତ୍ର ଯଦି

ଏହା ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ, ତେବେ ସମୁଦାୟ ଶରୀର ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ, ଜାଣିରଖ, ସେଇଟି ହେଉଛି ହୃଦୟ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୯)

୭. ସତ୍ୟନିଷ୍ଠତା ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱର୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ

''ସତ୍ୟନିଷ୍ଠତା ମଣିଷକୁ ଧର୍ମପରାୟଣ କରେ ଏବଂ ଧର୍ମପରାୟଣତା ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୧୬)

୮. କେବେହେଲେ ମିଛ କୁହ ନାହିଁ

''ପୀଡ଼ାଗ୍ରସ୍ତ ହେଉ ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କଥା କହି ହସାଏ ଏବଂ ସେଥିରେ ସେ ମିଛ କହେ । ସେ ପୀଡ଼ାଗ୍ରସ୍ତ ହେଉ, ପୀଡ଼ାଗ୍ରସ୍ତ ହେଉ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୧୫)

୯. କାମନା ବୃଦ୍ଧ ହୁଏନାହିଁ

''ବୁଢ଼ାଲୋକର ମନ ଦୁଇଟି ବିଷୟରେ ଯୁବକ ଥାଏ, ସଂସାର ପ୍ରତି ପ୍ରେମ ଏବଂ ତା'ର ଅବିରତ କାମନା ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୨୯)

୧୦. ମନୁଷ୍ୟ ସ୍ୱଭାବତଃ ଲୋଭୀ

''ମାନବପୁତ୍ରକୁ ଯଦି ସୁନାର ଗୋଟିଏ ଉପତ୍ୟକା ମିଳିଯାଏ, ତଥାପି ସେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପାଇବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରିବ । ମାଟି ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ତା' ପେଟକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଯିଏ ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ କରେ, ଅଲ୍ଲାହ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୩୭)

୧୧. ମଣିଷର ସର୍ବନିମ୍ନ ଅଧିକାର

''ସଂସାରରେ ଆଦମଙ୍କ ସନ୍ତାନର ତିନୋଟି (ସର୍ବନିମ୍ନ) ଅଧିକାର ଅଛି— ରହିବା ପାଇଁ ଘରଟିଏ, ଦେହ ଢାଙ୍କିବା ପାଇଁ କନାଟିଏ ଏବଂ ରୁଟି ଓ ପାଣି ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୪୧)

୧୨. କାହାରିକୁ ହାତପାତି ମାଗନାହିଁ

''(ମନେରଖ) ଯିଏ ଅନ୍ୟଠାରୁ ମାଗିବାରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ରହିବ, ଅଲ୍ଲାହ ତାକୁ ପରିତୁଷ୍ଟ କରିଦେବେ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୦୨୪)

୧୩. ସଂସାର ଏକ ତୁଚ୍ଛ ବସ୍ତୁ

''ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ନିକଟରେ ସଂସାରର ମୂଲ୍ୟ ଯଦି ଗୋଟିଏ ମଶା ପର ତୁଲ୍ୟ ମଧ ହୋଇଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ସେ ଅବିଶ୍ୱାସକାରୀ (ନାସ୍ତିକ)ମାନଙ୍କୁ ସେଥିରୁ ଢୋକେ ପାଣି ମଧ ଦେଇ ନ ଥାଆନ୍ତେ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୨୦)

୧୪. ଅଳ୍ପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରୁହ

''ତୁମମାନଙ୍କ ମଧରୁ ଯେ କେହି ସକାଳୁ ଏମିତି ଅବସ୍ଥାରେ ଉଠେ ଯେ ସେ ତା' ଘରେ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଛି, ତା' ଶରୀର ସୁସ୍ଥ ରହିଛି ଏବଂ ସେ ଦିନକ ପାଇଁ ତାର ଖାଦ୍ୟ ମହଜୁଦ ଅଛି, ତେବେ ଏହା ସେହିପରି, ଯେପରି ତାକୁ ସାରା ସଂସାର ମିଳିଯାଇଛି ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୪୬)

୧୫. କେଉଁ ଧନ ତୁମର

''ଭକ୍ତ କହେ 'ମୋ ଧନ', 'ମୋ ଧନ'; କିନ୍ତୁ ତା' ଧନର କେବଳ ତିନୋଟି ଅଂଶ ତାର, ଯାହା ସେ ଖାଏ, ଯାହା ସେ ପିନ୍ଧି ପୁରୁଣା କରିଦିଏ (ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ୟବହାର କରିଦିଏ) ଏବଂ ଯାହା ସେ (ଅନ୍ୟ ପାଇଁ ଦାନ ରୂପରେ) ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଦିଏ ଏବଂ ଏହାକୁ ହିଁ ସେ ନିଜ ପାଇଁ ଗଚ୍ଛିତ ରଖେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ବାକି ଧନ ତୁମ କାମର ନୁହେଁ, କାରଣ ତୁମେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଯିବ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୯୫୯)

୧୬. ସଂସାର ନାସ୍ତିକମାନଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଗ

''ଏହି ସଂସାର ବିଶ୍ୱାସକାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ବନ୍ଦୀଶାଳା ଏବଂ ନାସ୍ତିକମାନଙ୍କର ଏହା ସ୍ୱର୍ଗ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୨୪)

୧୭. ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଠୁଳ କର ନାହିଁ

"ସମ୍ପତ୍ତି ଠୁଳ କର ନାହିଁ । ଏହା ତୁମକୁ ସଂସାରପ୍ରେମୀ କରିଦେବ ।"
(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୨୮)

୧୮. ନିଜ ତଳ ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖ

"ନିଜଠାରୁ ନିମ୍ନସ୍ତରରେ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦେଖ; କିନ୍ତୁ ନିଜଠାରୁ ଉପର ସ୍ତରରେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖ ନାହିଁ, କାରଣ ଏହା କଲେ, ତୁମ ପ୍ରତି ଅଲ୍ଲାହ କରିଥିବା ଅନୁଗ୍ରହଗୁଡ଼ିକୁ ତୁମେ ହେୟ ମନେ କରିବ ।"
(ସହୀ ମୁସ୍‌ଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୯୬୩)

୧୯. ଧନସମ୍ପଦର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ମଣିଷକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦିଏ

"ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ରାଣ, ତୁମେମାନେ ଗରିବ ହୋଇଯିବାର ମୋତେ ଭୟ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଆଶଙ୍କା କରୁଛି ଯେ ସାଂସାରିକ ସମ୍ପଦ ତୁମମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଦିଆଯିବ, ଯେମିତିକି ତୁମ ପୂର୍ବ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତୁମେମାନେ ଏଥିପାଇଁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସେମିତି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିବ, ଯେମିତି ତୁମ ପୂର୍ବଜମାନେ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଏହା ତୁମମାନଙ୍କୁ ସତ୍‌ମାର୍ଗରୁ ସେମିତି ବିଚ୍ୟୁତ କରିଦେବ, ଯେମିତି ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ ବିଚ୍ୟୁତ କରିଥିଲା ।"
(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୩୩)

୨୦. ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି ଭରସା ରଖ

"ଯଦି ତୁମେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ଉପରେ ଉଚିତ ଭରସା ରଖନ୍ତ, ତେବେ ସେ ତୁମକୁ ସେହିଭଳି ଆହାର ଯୋଗାଇ ଦିଅନ୍ତେ ଯେପରି ଚଢ଼େଇକୁ ଦିଆଯାଏ । ସେ ସକାଳୁ ଖାଲିପେଟରେ ବାହାରି ଯାଏ; କିନ୍ତୁ ପେଟ ଭର୍ତ୍ତି କରି ଫେରେ ।"
(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୪୪)

୨୧. ପ୍ରକୃତ ସମ୍ପତ୍ତି ଆତ୍ମପରିତୃପ୍ତି

"ସମ୍ପତ୍ତି ଅର୍ଥ ଧନର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ, ବରଂ (ପ୍ରକୃତ) ସମ୍ପତ୍ତି ହେଉଛି ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ।"
(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୫୩)

୨୨. ସଦୁପଦେଶର ମହତ୍ତ୍ୱ

''ଦୁଇଜଣଙ୍କ ପରି ହେବାର କାମନା କର । (୧) ଜଣେ ହେଉଛି ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାକୁ ଅଲ୍ଲାହ ଧନସମ୍ପଦ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ସେ ତାକୁ ଉଚିତ ମାର୍ଗରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରେ, (୨) ଅନ୍ୟ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାକୁ ଅଲ୍ଲାହ ସତ୍ଜ୍ଞାନ ଦେଇଛନ୍ତି, ସେ ତଦନୁଯାୟୀ କର୍ମ କରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ତାର ଶିକ୍ଷା ଦିଏ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୫୫)

୨୩. ଈଶ୍ୱର ଅନ୍ତର ଦେଖନ୍ତି

''ଅଲ୍ଲାହ ତୁମର ମୁହଁ ବା ତୁମ ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ତୁମର ଅନ୍ତରକୁ ଦେଖନ୍ତି ଏବଂ ତୁମର କର୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖନ୍ତି ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୫୬୪)

୨୪. ନିଜକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟରେ ସମର୍ପିତ କର

''ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପିତ ଆତ୍ମା ବ୍ୟତୀତ ସ୍ୱର୍ଗରେ କେହି ପ୍ରବେଶ କରିବ ନାହିଁ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୫୪୭)

୨୫. ମର୍ତ୍ତ୍ୟବାସୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୟା କର

''ଦୟାମୟ ଦୟାଳୁମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୟା କରନ୍ତି । ତୁମେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟବାସୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୟା କର । ସେ ତୁମ ପ୍ରତି ଦୟା କରିବେ, ଯିଏ ସ୍ୱର୍ଗ ଉପରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୨୪)

୨୬. ନିର୍ଦ୍ଦୟ ପ୍ରତି ଦୟା କରାଯିବ ନାହିଁ

''ଯିଏ ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୟା କରେ ନାହିଁ, ତା' ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଦୟା କରାଯିବ ନାହିଁ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୨)

୨୭. ନିଜ ପାଇଁ ଯାହା ପସନ୍ଦ କର, ଅନ୍ୟପାଇଁ ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ କର

''ତୁମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ମୁସଲମାନ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ଯଦି ସେ ଅନ୍ୟ ପାଇଁ ଠିକ୍ ତାହାହିଁ ପସନ୍ଦ ନ କରେ, ଯାହା ସେ ନିଜ ପାଇଁ ପସନ୍ଦ କରେ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୨)

୨୮. ଏକେଶ୍ୱରବାଦୀ ସ୍ୱର୍ଗଲାଭ କରିବ

''ସ୍ୱର୍ଗଦୂତ ଜିବ୍ରାଇଲ ମୋ ନିକଟକୁ ଆସି ସୁସମ୍ବାଦ ଦେଲେ ଯେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କାହାରି ଉପାସନା ନ କରି ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରେ, ସେ ସ୍ୱର୍ଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୭୯)

୨୯. ତିନୋଟି ମହାପାପ

''ପ୍ରଶ୍ନ କରାଗଲା—ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପାପ କ'ଣ ? ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଉପାସନା କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ କରିବା, ଯଦିଓ ସେ ଏକା ହିଁ ତୁମମାନଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଶ୍ନ କରାଗଲା—ତା'ପରେ ? ସେ କହିଲେ, ଖାଦ୍ୟରେ ଭାଗ ହୋଇଯିବା ଆଶଙ୍କାରେ ନିଜର ସନ୍ତାନକୁ ହତ୍ୟା (ଭ୍ରୁଣ ହତ୍ୟା) କରିବା । ପ୍ରଶ୍ନ କରାଗଲା—ତା'ପରେ ? ସେ କହିଲେ—ପଡ଼ୋଶୀର ପତ୍ନୀ ସହ ଅବୈଧ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବା ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୮୦୨)

୩୦. ଏକେଶ୍ୱରବାଦୀମାନେ ନର୍କରୁ ବାହାରିବେ

''ଯିଏ କହେ ଯେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କାହାରି ସେବା-ଉପାସନା ପାଇବାର ଅଧିକାର ନାହିଁ ଏବଂ ତା' ହୃଦୟରେ ଗୋଟିଏ ବାର୍ଲି ଦାନା ପରି ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ, ତାକୁ ନର୍କରୁ ବାହାର କରି ନିଆଯିବ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୨)

୩୧. ଉପାସନା କେବଳ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଅଧିକାର

''ଏହା ନିଜ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ଅଧିକାର ଯେ, ସେମାନେ ତାଙ୍କରି ସେବା-ଉପାସନା କରନ୍ତୁ ଏବଂ ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କାହାରି ଉପାସନା ନ କରନ୍ତୁ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୦୭)

୩୨. ପିତାମାତାଙ୍କର ସେବାରେ ଧର୍ମଯୁଦ୍ଧର ପୁଣ୍ୟ

''ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଧର୍ମଯୁଦ୍ଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କର ଅନୁମତି ମାଗିଲେ । ତେଣୁ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—କ'ଣ ତୁମ ବାପା ମାଆ ଜୀବିତ ଅଛନ୍ତି ? ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—'ହଁ' । ତେଣୁ ଈଶ୍ୱରଦୂତ କହିଲେ—ଯାଅ, ସେମାନଙ୍କର ଖୁବ୍ ସେବା କର ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୫୪୯)

୩୩. ହତଭାଗ୍ୟ ପୁତ୍ର

''ସେ ଲୋକ ବିନଷ୍ଟ ହେଉ, ବିନଷ୍ଟ ହେଉ ।'' ପ୍ରଶ୍ନ କରାଗଲା—''ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! ସେ କିଏ ?'' ସେ କହିଲେ—''ଯିଏ ନିଜ ବାପା ମାଆଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣକୁ ବା ଉଭୟଙ୍କୁ ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ଦେଖେ, ତଥାପି (ସେମାନଙ୍କ ସେବାକରି) ସ୍ୱର୍ଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିପାରେ ନାହିଁ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୫୫୧)

୩୪. ପିତାମାତା ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ଈଶ୍ୱର ପ୍ରସନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି

''ପ୍ରଭୁଙ୍କର ପ୍ରସନ୍ନତା ପିତାମାତାଙ୍କ ପ୍ରସନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ନିହିତ ଏବଂ ପ୍ରଭୁଙ୍କର କ୍ରୋଧ ପିତାମାତାଙ୍କର କ୍ରୋଧ ମଧ୍ୟରେ ନିହିତ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୮୯୯)

୩୫. ମଣିଷ ଉପରେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଅଧିକାର ମା'ର

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—''ହେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ଧର୍ମଦୂତ ! ସବୁ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୋ ସେବାଯତ୍ନ (ଉତ୍ତମ ବ୍ୟବହାର)ର କିଏ ବେଶୀ ଅଧିକାରୀ ?'' ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—''ତୁମ ମା', ତୁମ

ମା' ପୁଣି ତୁମ ମା', ତା'ପରେ ତୁମ ବାପା (ଏବଂ) ତା'ପରେ ନିକଟତା ଅନୁଯାୟୀ ତୁମର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୫୪୮)

୩୬. ପିତାମାତାଙ୍କର ଅବଜ୍ଞା ମହାପାପ

''ମହାପାପଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପାପ ହେଉଛି ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ସହିତ କାହାରିକୁ ଭାଗୀଦାର କରିବା, ନରହତ୍ୟା କରିବା, ପିତାମାତାଙ୍କ ଅବଜ୍ଞା କରିବା ଏବଂ ମିଥ୍ୟା ସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୦)

୩୭. ପିତାମାତାଙ୍କର ଅଧିକାର

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଭିଯୋଗ କଲା—''ହେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତାବହ, ମୋର କିଛି ସମ୍ପତ୍ତି ଅଛି ଆଉ ପୁଅଟିଏ ମଧ୍ୟ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ମୋ ବାପା ମୋ ସମ୍ପତ୍ତିତକ (ଖାଇ) ବରବାଦ କରିଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ।'' ଏହା ଶୁଣି ମହାମାନ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତ କହିଲେ—''ତୁମେ ଆଉ ତୁମର ଧନସମ୍ପତ୍ତି, ଉଭୟ ତୁମ ବାପାଙ୍କର ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୨୯୧)

୩୮. ରକ୍ତର ସମ୍ପର୍କ କାଟିଲେ ନର୍କବାସ ହୁଏ

''ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ରକ୍ତ ସମ୍ପର୍କର ବନ୍ଧନ କାଟି ଦିଏ, ସେ ବୈକୁଣ୍ଠରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ ନାହିଁ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୩)

୩୯. ଆତ୍ମୀୟମାନଙ୍କ ସହ ସୁସମ୍ପର୍କ ଆୟୁ ବୃଦ୍ଧି କରେ

''ଯିଏ ଚାହେଁ ଯେ ତା' ଧନ ଓ ଆୟୁ ବଢୁ, ସେ ନିଜ ନିକଟ ସମ୍ପର୍କୀୟମାନଙ୍କ ସହ ଉତ୍ତମ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବା ଉଚିତ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୫)

୪୦. ସମ୍ପର୍କ କଟିଗଲେ, ଯୋଡ଼ିଦିଅ

''ରକ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା କରିବା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ, ବରଂ ଯଦି ଏହି ସମ୍ପର୍କ କଟିଯାଏ, ତାକୁ ପୁନର୍ବାର ଯୋଡ଼ିଦେବା ଉଚିତ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୦୮)

୪୧. କୌଣସି ସତ୍‌କର୍ମକୁ ଛୋଟ ମନେ କରନାହିଁ

"କୌଣସି ସତ୍‌କର୍ମକୁ ଛୋଟ ମନେ କରନାହିଁ, ତାହା ନିଜ ଭାଇ ସହ ହସି ପଦେକଥା କହିବା ହେଉ ପଛେ ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୬୨୬)

୪୨. ମୃତ ପିତାମାତାଙ୍କ ପାଇଁ ସନ୍ତାନର କର୍ମ

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—"ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! କ'ଣ ଏମିତି କିଛି କର୍ମ ଅଛି, ଯାହାକି ମୋ ପିତାମାତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କରିପାରିବି ?" ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—"ହଁ, ତୁମେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିପାର, ସେମାନଙ୍କର ମୋକ୍ଷ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କର, ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ଆଦେଶ ପାଳନ କର, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନିର୍ଭର କରୁଥିବା ସମ୍ପର୍କୀୟମାନଙ୍କ ସହ ଉତ୍ତମ ସମ୍ପର୍କ ରଖ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କର ।"

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୫୧୨୩)

୪୩. କନ୍ୟାସନ୍ତାନର ଯତ୍ନ ନେଲେ ସ୍ୱର୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ

"ଯଦି କେହି ତିନୋଟି ଝିଅଙ୍କର ଲାଳନ ପାଳନ କରେ, ସେମାନଙ୍କୁ ସୁଶୃଙ୍ଖଳିତ କରେ, ବିବାହ ଦିଏ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଭଲ ବ୍ୟବହାର କରେ, ସେ ସ୍ୱର୍ଗ ଲାଭ କରିବ ।"

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୫୧୨୮)

୪୪. ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ସହ ସମାନ ବ୍ୟବହାର କର

"ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପ୍ରତି ଭୟ ରଖ ଏବଂ ନିଜର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସମାନ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କର ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୩ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୬୨୩)

୪୫. ସଦାଚରଣର ଶିକ୍ଷା ପିତାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପହାର

"ସଦାଚରଣର ଶିକ୍ଷା ଦେବା ବ୍ୟତୀତ **ଜଣେ** ପିତା ପକ୍ଷରେ ସନ୍ତାନ ପାଇଁ ଆଉ ଅଧିକ ଭଲ କିଛି ଉପହାର ନାହିଁ ।"

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୫୨)

୪୬. ପତ୍ନୀମାନଙ୍କ ସହ ଭଲ ବ୍ୟବହାର କର

''ମୁଁ ତୁମମାନଙ୍କୁ ପତ୍ନୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଉତ୍ତମ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଆଜ୍ଞା ଦେଉଛି, କାରଣ ସେମାନେ ତୁମର ଆଶ୍ରିତ ଏବଂ ତୁମ ଅଧୀନରେ ରୁହନ୍ତି ।'' (ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୧୬୩)

୪୭. ପତ୍ନୀ ପ୍ରତି ପତିର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଗଲା—''ଆମ ପତ୍ନୀମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଆପଣ କ'ଣ ଆଦେଶ ଦେଉଛନ୍ତି ?'' ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—''ନିଜେ ଯାହା ଖାଅ, ସେମାନଙ୍କୁ ସେହିପରି ଖୁଆଅ । ନିଜେ ଯେମିତି ପିନ୍ଧ, ସେମାନଙ୍କୁ ସେହିପରି ପିନ୍ଧାଅ, ସେମାନଙ୍କୁ ମାର ନାହିଁ ବା ଗାଳିଦିଅ ନାହିଁ ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୨୧୩୯)

୪୮. ବିବାହ ବିଚ୍ଛେଦ ଈଶ୍ୱର ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ

''ସମସ୍ତ ବୈଧ କର୍ମଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ବିବାହ-ବିଚ୍ଛେଦ (ତଲାକ୍) ଅଲ୍ଲାହଙ୍କୁ ସବୁଠାରୁ ଅପ୍ରିୟ ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୨୧୭୩, ୨୧୭୨)

୪୯. ସ୍ୱାମୀକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରଖୁଥିବା ନାରୀ ସ୍ୱର୍ଗ ଭୋଗ କରିବ

''ଯେଉଁ ନାରୀ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିବା ସମୟରେ ତା'ର ସ୍ୱାମୀ ତା' ଉପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥାଏ, ସେ ନାରୀ ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୧୬୧)

୫୦. ସ୍ୱାମୀର ଅନୁମତି ନିଅ

''ପତିର ଅନୁମତି ବିନା ପତ୍ନୀ ତା' ଘରୁ କାହାରିକୁ କିଛି ଦେବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୨୯୫)

୫୧. ସ୍ୱାମୀକୁ ତ୍ୟାଗ କରନାହିଁ

''କୌଣସି ଦୃଢ଼ କାରଣ ନ ଥାଇ ଯଦି କୌଣସି ପତ୍ନୀ ତା' ସ୍ୱାମୀଠାରୁ ବିଚ୍ଛେଦ ଚାହେଁ, ତା' ପାଇଁ ସ୍ୱର୍ଗର ସୁଗନ୍ଧ ନିଷିଦ୍ଧ ହୋଇଯିବ ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୨୨୧୮)

୫୨. କନ୍ୟାର ଅନୁମତି ବିନା ତା'ର ବିବାହ ଦିଅନାହିଁ

''କୌଣସି (ସ୍ୱାମୀ ପରିତ୍ୟକ୍ତା ବା ବିଧବା) ମହିଳା ସହ ବିଚାର ନ କରି ତା'କୁ ବିବାହ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଏବଂ ଜଣେ କୁମାରୀ କନ୍ୟାର ଅନୁମତି ନ ନେଇ ତାକୁ ବିବାହ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୨ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୪୧୯)

୫୩. ଧର୍ମପରାୟଣା କନ୍ୟା ହିଁ ଉତ୍ତମ ପତ୍ନୀ ହୁଏ

''ଚାରୋଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜଣେ ନାରୀକୁ ବିବାହ କରାଯାଏ, ଯଥା— ତା' ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଯୋଗୁଁ, ପାରିବାରିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଯୋଗୁଁ, ତା' ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଏବଂ ତା' ଧର୍ମପରାୟଣତା ଯୋଗୁଁ । ସୁତରାଂ ତୁମେ ସର୍ବଦା ଧର୍ମପରାୟଣା ମହିଳା ସହ ବିବାହ କର ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୭ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୭)

୫୪. ଧର୍ମପରାୟଣା ପତ୍ନୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦ

''ସଂସାର ଗୋଟିଏ ସମ୍ପଦ ଏବଂ ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ଧର୍ମପରାୟଣା ସ୍ତ୍ରୀଠାରୁ ଅଧିକ ଭଲ କୌଣସି ସମ୍ପଦ ନାହିଁ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୧୮୫୫)

୫୫. ସ୍ୱାମୀର ଅଧିକାର

''ଯଦି ମୁଁ କାହାକୁ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କାହାରିକୁ ପ୍ରଣାମ କରିବାର ଆଦେଶ ଦେଇଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ପତିକୁ ପ୍ରଣାମ କରିବାପାଇଁ ପତ୍ନୀକୁ ଆଦେଶ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ଯାହାଙ୍କ ହାତରେ ମୋ ଜୀବନ ରହିଛି ତାଙ୍କର ଶପଥ ନେଇ କହୁଛି, ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ତା' ପ୍ରଭୁ (ଈଶ୍ୱର)ଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଅଧିକାର ଦେଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀକୁ ତା' ଅଧିକାର ନ ଦେଇଛି । ଯଦି ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ସମର୍ପଣ କରିବାକୁ କହେ, ତେବେ ସେ ଓଟ ଉପରେ ବସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମନା କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୧୮୫୩)

୫୬. ପତ୍ନୀକୁ ପୋଷିବାକୁ ସକ୍ଷମ ଥିଲେ, ବିବାହ କରିନିଅ

''ହେ ଯୁବକମାନେ ! ଯିଏ ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରତିପୋଷଣ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ, ସେ ବିବାହ କରିବା ଉଚିତ, କାରଣ ଏହା ଅନୈତିକତାରୁ ରକ୍ଷା କରେ । ଯାହାର ସାମର୍ଥ୍ୟ

ନାହିଁ, ସେ ଉପବାସ ପାଳନ କରୁ, କାରଣ ଏହା କାମଇଚ୍ଛାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାଏ ।'' (ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୧୮୪୫)

୫୭. ପରିବାର ପ୍ରତିପୋଷଣ ମଧ୍ୟ ଏକ ମହତ କର୍ମ

''ନିଜ ପରିବାର ପଛରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ (ପ୍ରକାରର) ଦାନ ।'' (ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୬୫)

୫୮. ପଡ଼ୋଶୀର ମହତ୍ତ୍ୱ

''ସ୍ୱର୍ଗଦୂତ ଜିବ୍ରାଇଲ ପ୍ରତିବେଶୀମାନଙ୍କ ସହ ବିନମ୍ର ଓ ଦୟାପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବହାର କରିବା ସକାଶେ ମୋତେ ଏତେ ମାତ୍ରାରେ କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ ଯେ, ମୁଁ ଭାବିଲି ବୋଧହୁଏ ସେ ପଡ଼ୋଶୀଙ୍କୁ ମୋର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ କରିଦେବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେଇଦେବେ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୪)

୫୯. ପଡ଼ୋଶୀକୁ କଷ୍ଟ ଦିଅନାହିଁ

ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ରାଣ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କରେନାହିଁ, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ରାଣ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ରାଣ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ । ପଚରାଗଲା—''ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! ସେ କିଏ ?'' ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—''ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାର ତାଡ଼ନାରୁ ତା' ପଡ଼ୋଶୀ ନିଜକୁ ନିରାପଦ ମନେ କରେନାହିଁ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୫)

୬୦. ପଡ଼ୋଶୀକୁ କଷ୍ଟ ଦେଲେ ନର୍କବାସ ହୁଏ

''ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ବୈକୁଣ୍ଠରେ ପ୍ରବେଶ କରିପାରିବ ନାହିଁ, ଯାହାର ଦୁଷ୍କର୍ମରୁ ତା' ପଡ଼ୋଶୀ ସୁରକ୍ଷିତ ନୁହନ୍ତି ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪)

୬୧. ପଡ଼ୋଶୀକୁ କିଛି ଉପହାର ଦିଅ

''ଯେତେବେଳେ ତରକାରି ରାନ୍ଧ, ଟିକିଏ ଝୋଳ ଅଧିକ କରିଦିଅ ଏବଂ ସେଥିରୁ କିଛି ନିଜ ପଡ଼ୋଶୀକୁ ଦିଅ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୬୨୫)

୬୨. ନିର୍ଯ୍ୟାତିତର ଗୁହାରୀ ଈଶ୍ୱର ଅବଶ୍ୟ ଶୁଣନ୍ତି

''ତିନୋଟି ପ୍ରାର୍ଥନା (ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା) ଗୃହୀତ ହୁଏ, ଏ ବିଷୟରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ—ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ଲୋକଟିର ପ୍ରାର୍ଥନା, ଜଣେ ପଥିକର ପ୍ରାର୍ଥନା ଏବଂ ପୁତ୍ର ବିରୁଦ୍ଧରେ ପିତାର ପ୍ରାର୍ଥନା ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୦୫)

୬୩. କ୍ଷୁଧାର୍ଥଙ୍କୁ ଭୋଜନ ଦିଅ

''କ୍ଷୁଧାର୍ଥଙ୍କୁ ଭୋଜନ ଦିଅ, ରୋଗୀ ସହ ସାକ୍ଷାତ୍ କର ଏବଂ କ୍ରୀତଦାସମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କର ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୭ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୫୨)

୬୪. ଭୃତ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଭାଇ ପରି ଦେଖ

''ତୁମ ଦାସମାନେ ତୁମର ଭାଇ ଏବଂ ଅଲ୍ଲାହ ସେମାନଙ୍କୁ ତୁମ ଅଧୀନସ୍ଥ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଯାହା ଅଧୀନରେ ଏଭଳି ଭାଇଟିଏ ଅଛି, ସେ ତାକୁ ସେଇୟା ଖୁଆଉ ଯାହା ସେ ନିଜେ ଖାଏ ଏବଂ ତାକୁ ସେଇୟା ପିନ୍ଧାଉ ଯାହା ସେ ନିଜେ ପିନ୍ଧେ । ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟ ବାହାରେ ଥିବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଆଦେଶ ଦିଅନାହିଁ ଏବଂ ଯଦି ଦିଅ, ତେବେ ସେଥିରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କର ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୯)

୬୫. ବଦାନ୍ୟତା ସହ ଅତିଥି ସତ୍କାର କର

''ଯିଏ ଅଲ୍ଲାହ ଏବଂ ଅନ୍ତିମ ବିଚାର ଦିନ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ କରେ, ସେ ନିଜ ପ୍ରତିବେଶୀକୁ କଷ୍ଟ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ, ଯିଏ ଅଲ୍ଲାହ ଏବଂ ଅନ୍ତିମ ବିଚାର ଦିନ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ କରେ, ସେ ବଦାନ୍ୟତାର ସହ ନିଜ ଅତିଥିର ସତ୍କାର କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଯିଏ ଅଲ୍ଲାହ ଏବଂ ଅନ୍ତିମ ବିଚାରଦିନ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ କରେ, ସେ କେବଳ ଉତ୍ତମ କଥା କହୁ କିମ୍ୱା ନୀରବ ରହୁ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୫୮)

୬୬. ଅନାଥର ପ୍ରତିପୋଷଣ କଲେ ସ୍ୱର୍ଗ ମିଳେ

"ମୁଁ ଏବଂ (କୌଣସି) ଅନାଥର ପୃଷ୍ଟପୋଷକତା କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଏଇଭଳି ମିଶି ସ୍ୱର୍ଗରେ ରହିବେ ।" ମହାମାନ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ନିଜର ଦୁଇ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖାଇ ସଙ୍କେତ ଦେଲେ ।

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୩୪)

୬୭. ବିଧବାର ସହାୟତା ମଧ୍ୟ ଜିହାଦ

"ଜଣେ ଗରିବ ବା ବିଧବା ମହିଳାର ଯତ୍ନ ନେଉଥିବା କିମ୍ବା ସେମାନଙ୍କ ସହାୟତା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ମାର୍ଗରେ ସଂଗ୍ରାମ (ଜିହାଦ୍) କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ସହ ସମାନ କିମ୍ବା ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ସଦୃଶ, ଯିଏ ଦିନ ସାରା ଉପବାସ ପାଳନ କରେ ଏବଂ ରାତିସାରା ନମାଜ ପଢ଼େ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୭ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୬୫)

୬୮. ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଦାନ

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—"ହେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ବାର୍ତ୍ତାବହ ! କେଉଁ ଦାନର ପ୍ରତିଦାନ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ?" ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ— "ଯେଉଁ ଦାନ ତୁମେ ସୁସ୍ଥ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଦିଅ ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ଦରିଦ୍ର ହୋଇଯିବାର ତୁମକୁ ଆଶଙ୍କା ଥାଏ, ଆଉ (ଯେତେବେଳେ) ତୁମେ (ଅଧିକ) ଧନବାନ ହେବାକୁ ଚାହଁ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୨ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୦୦)

୬୯. ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ନ ଥା'ନ୍ତି

"ଆମ (ଈଶ୍ୱରଦୂତ)ମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ନ ଥାଆନ୍ତି । ଆମେ ଯାହା ଛାଡ଼ିଯାଉ ତାହା ଦାନ କରି ଦିଆଯାଏ ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୩ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୭୫୧)

୭୦. ଧନ ଜମା କରି ରଖନାହିଁ

"ଯଦି ମୋ ପାଖରେ ଉହଦ୍ ପାହାଡ଼ ଆକାରରେ ସୁନା ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ମଧ୍ୟ କେବଳ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ମୁଁ ତିନି ରାତିରୁ ଅଧିକ ସେଥିରୁ କିଛି ନିଜ ପାଖରେ ରଖିବା ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୫୨)

୭୧. ଆଖିର ବ୍ୟଭିଚାର

"ଆଖିର ବ୍ୟଭିଚାର ହେଉଛି ବାସନାପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ଏବଂ ଜିହ୍ୱାର ବ୍ୟଭିଚାର ହେଉଛି ଅଶ୍ଳିଳ କଥା ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୬୫୭)

୭୨. ରୋଗୀ ସହ ସାକ୍ଷାତ କର

"ଜଣେ ପୀଡ଼ିତର ସାକ୍ଷାତ ପାଇଁ ଯାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି (ଘରକୁ) ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱର୍ଗର ଫଳୋଦ୍ୟାନରେ ବିଚରଣ କରୁଥାଏ ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୫୬୮)

୭୩. ଦୀନଦୁଃଖୀଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ଈଶ୍ୱର ଥାଆନ୍ତି

ଯେଉଁଦିନ ସମସ୍ତେ ପୁନର୍ଜୀବିତ ହେବେ, ସେଦିନ ମହାମହିମ ଅଲ୍ଲାହ ମଣିଷକୁ ପଚାରିବେ—"ହେ ଆଦମଙ୍କ ସନ୍ତାନ ! ମୁଁ ଅସୁସ୍ଥ ଥିଲି; କିନ୍ତୁ ତୁ ମୋ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କଲୁ ନାହିଁ ?" ସେ କହିବ—"ହେ ପ୍ରଭୁ ! ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ସହ କିପରି ସାକ୍ଷାତ କରିପାରିବି ? ଆପଣ ତ ସାରାଜଗତର ପାଳନକର୍ତ୍ତା ।" ତା'ପରେ ଅଲ୍ଲାହ ତାକୁ ପଚାରିବେ— "କ'ଣ ତୁ ଏହା ଜାଣିନଥିଲୁ ଯେ ମୋର ଅମୁକ ଭକ୍ତ ଅସୁସ୍ଥ ଥିଲା ? କିନ୍ତୁ ତୁ ତା' ସହ ସାକ୍ଷାତ କଲୁ ନାହିଁ । ଯଦି ତୁ ତା' ସହ ଦେଖା କରିଥାଆନ୍ତୁ, ତେବେ ମୋତେ ତା' ନିକଟରେ ପାଇଥାଆନ୍ତୁ ।"

"ହେ ଆଦମପୁତ୍ର ! ମୁଁ ତୋତେ ଖାଇବାକୁ ମାଗିଥିଲି; କିନ୍ତୁ ତୁ ମୋତେ ଖାଇବାକୁ ଦେଲୁନାହିଁ ।" ସେ ବ୍ୟକ୍ତି କହିବ—"ହେ ପ୍ରଭୁ ! ମୁଁ ଭଲା ଆପଣଙ୍କୁ କିପରି ଖାଇବାକୁ ଦେଇପାରିବି ? ଆପଣ ଯେ ସାରା ଜଗତର ପାଳନକର୍ତ୍ତା ?" ସେ କହିବେ—"ତୁ କ'ଣ ଏହା ଜାଣିନଥିଲୁ ଯେ ମୋର ଅମୁକ ଭକ୍ତ ତୋତେ ଖାଇବାକୁ ମାଗିଥିଲା ? କିନ୍ତୁ ତୁ ତାକୁ ଖୁଆଇଲୁ ନାହିଁ । କ'ଣ ତୁ ଏହା ଜାଣି ନଥିଲୁ ଯେ, ଯଦି ତୁ ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଇଥାଆନ୍ତୁ, ତେବେ ମୋତେ ତା' ପାଖରେ ପାଇଥାଆନ୍ତୁ ?"

"ହେ ଆଦମପୁତ୍ର ! ମୁଁ ତୋତେ ପାଣି ମାଗିଥିଲି, କିନ୍ତୁ ତୁ ମୋତେ ଦେଲୁ ନାହିଁ ।" ସେ କହିବ—"ହେ ପ୍ରଭୁ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ କିପରି

ପାଣି ଦେଇଥାଆନ୍ତି ? ଆପଣ ଯେ ସାରାଜଗତର ପାଳନକର୍ତ୍ତା ?'' ତା'ପରେ ପ୍ରଭୁ କହିବେ—''ମୋର ଅମୁକ ଭକ୍ତ ତୋତେ ପାଣି ମାଗିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ତୁ ତାକୁ ଦେଲୁ ନାହିଁ । ଯଦି ତୁ ତାକୁ ପାଣି ଦେଇଥାଆନ୍ତୁ, ତେବେ ମୋତେ ତା' ନିକଟରେ ପାଇଥାଆନ୍ତୁ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୫୬୯)

୭୪. ଅଲ୍ଲାହ ଦୟାମୟ ଏବଂ ଦୟା ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି

''ଅଲ୍ଲାହ ଦୟାମୟ ଏବଂ ସେ ଦୟା ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୫୯୩)

୭୫. ସର୍ବୋତ୍ତମ ବ୍ୟକ୍ତି

''ତୁମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସେହିମାନେ ସବୁଠାରୁ ଭଲ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ବ୍ୟବହାର ଓ ଚରିତ୍ର ସବୁଠାରୁ ଭଲ ।

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୬)

୭୬. ପରିଚିତ ଓ ଅପରିଚିତକୁ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଅ

''ଗରିବମାନଙ୍କୁ ଭୋଜନ ଦିଅ ଏବଂ ପରିଚିତ ଓ ଅପରିଚିତ ଉଭୟଙ୍କୁ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଅ (ଇସ୍‌ଲାମର ଶୁଭେଚ୍ଛା ହେଉଛି 'ଅସ୍‌-ସଲାମୁ ଆଲୈକୁମ୍‌' ଅର୍ଥାତ୍‌, ଆପଣଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ହେଉ) ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୧)

୭୭. ପ୍ରଥମେ ତୁମେ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଅ

''ଯେଉଁମାନେ (ଅନ୍ୟକୁ) ପ୍ରଥମେ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାନ୍ତି, ସେମାନେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଲାଭ କରନ୍ତି ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୫୧୭୮)

୭୮. ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ କର

''ଯିଏ ଆମ ସାନମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୟା ନ କରେ ଏବଂ ଆମ ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ନ କରେ, ସେ ଆମ ମଧ୍ୟରୁ ନୁହେଁ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୧୯)

୭୯. ନିମନ୍ତ୍ରଣ ସ୍ୱୀକାର କର

''କ୍ରୀତଦାସମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କର ଏବଂ (ଅନ୍ୟର) ନିମନ୍ତ୍ରଣ ସ୍ୱୀକାର କର ।'' (ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୮୫)

୮୦. ଚରିତ୍ରବାନ ବ୍ୟକ୍ତିର ମର୍ଯ୍ୟାଦା

''ଜଣେ ବିଶ୍ୱାସକାରୀ ଉତ୍ତମ ଚରିତ୍ର ବଳରେ ରାତିରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିବା ଏବଂ ଦିନରେ ଉପବାସ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହାସଲ କରିବ ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୪୭୮୦)

୮୧. ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ୟବହାର କର

''ଲୋକମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ୟବହାର କର ।'' (ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୪୮୨୪)

୮୨. ଋଣୀ ପ୍ରତି ଉଦାର ହୁଅ

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଲୋକଙ୍କୁ ଟଙ୍କା କରଜ ଦିଏ ଏବଂ ସେ ନିଜ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ କହେ—''ଯଦି ଋଣୀ ଗରିବ ଥାଏ, ତା' ଋଣ କ୍ଷମା କରିଦିଅ, ଯାହାଫଳରେ ହୁଏତ ଅଲ୍ଲାହ ଆମକୁ କ୍ଷମା କରିଦେବେ ।'' ସୁତରାଂ ତା' ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଯେତେବେଳେ ସେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ କଲା, ଅଲ୍ଲାହ ତାକୁ କ୍ଷମା କରିଦେଲେ ।

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୬୮୭)

୮୩. ଉପହାରର ପ୍ରତିଦାନ ଦିଅ

''ଯଦି କାହାରିକୁ ଉପହାର ସ୍ୱରୂପ କିଛି ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଥିଲେ ସେ ତାର ପ୍ରତିବଦଳ ଦେବା ଉଚିତ । ଯଦି ସେ ଅସମର୍ଥ, ତେବେ ସେ ଏଥିପାଇଁ ଦାତାର ପ୍ରଶଂସା କରିବା ଉଚିତ । ଯିଏ ଉପହାର-ଦାତାର ପ୍ରଶଂସା କରେ, ସେ ତାକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦିଏ ଏବଂ ଯିଏ ଉପହାରକୁ ଗୁପ୍ତ ରଖେ, ସେ ତା' ପ୍ରତି ଅକୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରେ ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୪୭୯୫)

୮୪. ନିର୍ଯ୍ୟାତିତମାନଙ୍କର ସହାୟତା କର

"ନିର୍ଯ୍ୟାତିତମାନଙ୍କର ସହାୟତା କର ଏବଂ ପଥହରାମାନଙ୍କୁ ବାଟ ଦେଖାଅ ।" (ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୪୭୯୯)

୮୫. ନ୍ୟାୟରେ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା କଳହ ଏଡ଼ାଇଦିଅ

"ମୁଁ ସ୍ୱର୍ଗର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଘରଟିଏ ଦେବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଉଛି ଯିଏ ନ୍ୟାୟରେ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା କଳହ ଏଡ଼ାଇ ଦିଏ । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସ୍ୱର୍ଗର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଘରଟିଏ ଦେବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଉଛି ଯିଏ ପରିହାସରେ ମଧ୍ୟ ମିଛ କହେନାହିଁ ଏବଂ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସ୍ୱର୍ଗର ଉପରିଭାଗରେ ଘରଟିଏ ଦେବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଉଛି ଯିଏ ଭଲରୂପେ ନିଜ ଚରିତ୍ରର ନିର୍ମାଣ କରେ ।"

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୪୭୮୨)

୮୬. ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୟା କର, ତୁମ ପ୍ରତି ଦୟା କରାଯିବ

"ଯିଏ ଲୋକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୟା ନ କରେ, ଅଲ୍ଲାହ ତା' ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଦୟା କରିବେ ନାହିଁ ।" (ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୨୨)

୮୭. କାହାରି ସମ୍ମାନ କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ କର ନାହିଁ

"ଯିଏ ନିଜ ଭାଇର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରେ, ଅଲ୍ଲାହ ତାକୁ ପୁନରୁତ୍ଥାନ ଦିନ ନର୍କାଗ୍ନିରୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବେ ।"

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୩୧)

୮୮. ପରନିନ୍ଦା କରନାହିଁ

ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଗଲା—"ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! ପରନିନ୍ଦା କ'ଣ ?" ସେ କହିଲେ—"ନିଜ ଭାଇ ବିଷୟରେ ଏଭଳି କଥା କହିବା ଯାହା ସେ ପସନ୍ଦ କରେନାହିଁ ।" ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲା—"ମୁଁ ତା' ବିଷୟରେ ଯାହା କହେ ଯଦି ତାହା ସତ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ?" ଈଶ୍ୱରଦୂତ କହିଲେ—"ଯଦି ତାହା ସତ୍ୟ, ତେବେ ତୁମେ ତା'ର ନିନ୍ଦା କରୁଛ ଆଉ ଯଦି ଏହା ସତ ନୁହେଁ, ତେବେ ତୁମେ ତା' ପ୍ରତି ମିଥ୍ୟାରୋପ କଲ ।"

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୩୪)

୮୯. ଈର୍ଷା ପୁଣ୍ୟକୁ ଖାଇଯାଏ

''ଈର୍ଷା କରନାହିଁ, କାରଣ ଈର୍ଷା ପୁଣ୍ୟକୁ ଏମିତି ଖାଇଯାଏ ଯେମିତି ନିଆଁ ଜାଳେଣୀ ବା ଘାସକୁ ଖାଇଯାଏ ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୪୮୮୫)

୯୦. ମିଛ କହିବା ଏକ ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା

''ତୁମେ ତୁମ ଭାଇକୁ କିଛି କୁହ ଏବଂ ସେ ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ, କିନ୍ତୁ ତୁମେ ତାକୁ ନିରାଟ ମିଛକଥା କହୁଥାଅ । ଏହା (ତା' ପ୍ରତି) ଘୋର ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୪୯୫୩)

୯୧. ଶାନ୍ତି ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ କୁହାଯାଇଥିବା ମିଛ, ମିଛ ନୁହେଁ

''ଯିଏ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ (କିଛି ମିଛ କହି) ଶାନ୍ତି ସ୍ଥାପନ କରେ, ସେ ମିଥ୍ୟାବାଦୀ ନୁହେଁ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୩୮)

୯୨. ଶାନ୍ତି ସ୍ଥାପନ ଏକ ମହାପୁଣ୍ୟ

''ମୁଁ ତୁମମାନଙ୍କୁ ଉପବାସ, ପ୍ରାର୍ଥନା ଏବଂ ଦାନ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କର୍ମ ବିଷୟରେ କହିବି କି ?''

ଲୋକମାନେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—''କୁହନ୍ତୁ, ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ।''

ସେ କହିଲେ—''ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମିଳାମିଶା କରିଦେବା ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୪୯୦୧)

୯୩. ତିନୋଟି ଯାଗାରେ ମିଛ କହିବା ଶାସ୍ତ୍ରସମ୍ମତ

''ତିନୋଟି ସ୍ଥାନ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ମିଥ୍ୟା କହିବା ବୈଧ ନୁହେଁ—ନିଜ ପତ୍ନୀକୁ ଖୁସି କରିବା ପାଇଁ କିଛିଟା ମିଛ କହିବା, ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ମିଥ୍ୟା କହିବା ଏବଂ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ (ବିବାଦର ମୀମାଂଶା କରି) ଶାନ୍ତି ସ୍ଥାପନ କରିବାପାଇଁ ମିଥ୍ୟା କହିବା ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୩୯)

୯୪. ଅନ୍ୟକୁ କ୍ଷମା କର

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—''ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! ଜଣେ ଭୃତ୍ୟକୁ କେତେଥର କ୍ଷମା କରାଯିବା ଉଚିତ ? ଈଶ୍ୱରଦୂତ ନୀରବ ରହିଲେ । ତା'ପରେ ସେ ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ କଲା—''ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! ଜଣେ ଭୃତ୍ୟକୁ କେତେ ଥର କ୍ଷମା କରିବା ଉଚିତ ।'' ଈଶ୍ୱରଦୂତ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—''ପ୍ରତିଦିନ ସତୁରି ଥର ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୪୯)

୯୫. କୃତଜ୍ଞ ହୁଅ

''ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମଣିଷମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞ ନୁହେଁ, ସେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ କୃତଜ୍ଞ ନୁହେଁ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୫୪)

୯୬. ଭଲକର୍ମ ଛୋଟ ହେଲେ ବି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

''ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ବାଟରେ କଣ୍ଟା ପଡ଼ିଥିବା ଦେଖି ତାକୁ ଉଠାଇଦେଲା, ଅଲ୍ଲାହ ତା' ପ୍ରତି ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ଏବଂ ତା' ଦୋଷ କ୍ଷମା କରିଦେଲେ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୫୮)

୯୭. ରାସ୍ତାର ଅଧିକାର

''ସାବଧାନ ହୁଅ ! ରାସ୍ତା ଉପରେ ବସ ନାହିଁ ।'' ଲୋକମାନେ କହିଲେ—''ହେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ଧର୍ମଦୂତ ! ଆମେ ରାସ୍ତାରେ ନ ବସି ରହିପାରିବୁ ନାହିଁ । ସେଠାରେ ଆମେ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁ ।'' ଈଶ୍ୱରଦୂତ କହିଲେ—''ଯଦି ତୁମେ ରାସ୍ତାରେ ବସିବାକୁ ଚାହଁ, ତେବେ ତାକୁ ତା'ର ଅଧିକାର ଦିଅ ।'' ସେମାନେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—''ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! ରାସ୍ତାର ଅଧିକାର କ'ଣ ?'' ଈଶ୍ୱରଦୂତ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—''ଦୃଷ୍ଟି ତଳକୁ ରଖିବା, ଅନ୍ୟକୁ କଷ୍ଟ ନ ଦେବା, ଶୁଭେଚ୍ଛାର ପ୍ରତିଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଇବା, ସତ୍ ଉପଦେଶ ଦେବା ଏବଂ କୁକର୍ମରୁ ଅନ୍ୟକୁ ନିବୃତ୍ତ ରଖିବା ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୪୮)

୯୮. ବିନମ୍ର ହୁଅ

''ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଖରେ ବିନମ୍ରତା ନାହିଁ, ତା' ପାଖରେ କୌଣସି ଭଲଗୁଣ ନାହିଁ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୫୯୨)

୯୯. ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୟା କର

''ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକକୁ ଏଥିପାଇଁ ଦଣ୍ଡିତ କରାଗଲା ଯେ ସେ ଗୋଟିଏ ବିରାଡ଼ିକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବାରୁ ତା'ର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଗଲା । ସେ ବିରାଡ଼ିଟିକୁ ଖାଇବା ପିଇବାକୁ ଦେଇ ନଥିଲା କିମ୍ବା ଖାଦ୍ୟ ଆହରଣ ପାଇଁ ତାକୁ ବାହାରକୁ ମଧ୍ୟ ଛାଡ଼ି ନଥିଲା । ଏହି କାରଣ ଯୋଗୁଁ ସେହି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଜଣକ ନର୍କଗାମୀ ହେଲା ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୬୮୯)

୧୦୦. ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାଣୀର ସେବାରେ ପୁଣ୍ୟ ମିଳେ

''ବାଟରେ ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପ୍ରବଳ ଶୋଷ ହେଲା ଏବଂ ସେ ଗୋଟିଏ କୂଅ ଭିତରେ ପଶି ପାଣି ପିଇଲା । ପାଣି ପିଇସାରି ବାହାରିବା ପରେ ସେ ଦେଖିଲା ଯେ ଗୋଟିଏ କୁକୁର ପ୍ରବଳ ଶୋଷରେ ବିକଳ ହୋଇ ମାଟିକାଦୁଅ ଖାଇଯାଉଛି । ଲୋକଟି ମନକୁ ମନ କହିଲା— 'ଏଇ କୁକୁରଟି ଠିକ୍ ସେଇଭଳି କଷ୍ଟ ଭୋଗୁଛି, ଯେମିତି କିଛି ସମୟ ପୂର୍ବେ ମୁଁ ଭୋଗୁଥିଲି ।' ସୁତରାଂ ସେ ପୁଣି କୂଅ ଭିତରେ ପଶିଲା, ନିଜ ଜୋତାରେ ପାଣି ଭର୍ତ୍ତି କରି ତାକୁ ପାଟିରେ କାମୁଡ଼ି ଧରି କୂଅରୁ ବାହାରି ଆସିଲା । ତା'ପରେ ସେ ତୃଷାର୍ତ୍ତ କୁକୁରଟିକୁ ପାଣି ପିଆଇଲା । ଅଲ୍ଲାହ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଟିର ଏହି କର୍ମ ଯୋଗୁଁ ଅତି ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ଏବଂ ତା'ର ସବୁ ପାପ କ୍ଷମା କରିଦେଲେ । (ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କଠାରୁ) ଏହା ଶୁଣି ଉପସ୍ଥିତ ଲୋକମାନେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—''ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! କ'ଣ ପଶୁମାନଙ୍କର ସେବା କଲେ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ପୁଣ୍ୟ ମିଳିବ ?'' ମହାମାନ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—''ହଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାଣୀର ସେବାରେ ପୁଣ୍ୟ ମିଳେ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୩ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୫୧)

୧୦୧. କୁକୁର ପ୍ରତି ଦୟା ମଧ୍ୟ ପୁଣ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟ

''ଥରେ ତୃଷାର୍ତ୍ତ କୁକୁରଟିଏ ଗୋଟିଏ କୂଅ ଚାରିପଟେ ବୁଲୁଥିଲା ଏବଂ ଶୋଷ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରାୟ ମରିବାକୁ ବସିଥିଲା । ଜଣେ ଇସ୍ରାଇଲି ଦେହଜୀବୀ ଏହା ଦେଖିଲା ଏବଂ ନିଜ ଜୋତା ବାହାର କରି ସେଥିରେ ତାକୁ ପାଣି ଆଣି ପିଆଇଲା । ତେଣୁ ଅଲ୍ଲାହ ତା'ର ସେହି ସତ୍‌କର୍ମ ପାଇଁ ତାକୁ କ୍ଷମା କରିଦେଲେ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୬୭୩)

୧୦୨. ବୃକ୍ଷରୋପଣ ଏକ ମହତ କାର୍ଯ୍ୟ

''ଯଦି ଜଣେ ମୁସଲମାନ ବୃକ୍ଷରୋପଣ କରେ କିମ୍ବା ଶସ୍ୟ ବୁଣେ ଏବଂ ତହିଁରୁ କୌଣସି ପଶୁପକ୍ଷୀ ବା ମଣିଷ ଖାଦ୍ୟ ପାଆନ୍ତି, ତେବେ ତା'ର ଏହି କର୍ମ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟରେ 'ଦାନ' ରୂପେ ବିବେଚିତ ହୁଏ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୩ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୧୩)

୧୦୩. ଦୟାଶୀଳ ହୁଅ

ଜଣେ ବେଦୁଇନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ମସ୍‌ଜିଦ ମଧ୍ୟରେ ପରିସ୍ରା କରିଦେଲା । ଲୋକମାନେ ତାକୁ ମାରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ । ତେଣୁ ଈଶ୍ୱରଦୂତ କହିଲେ—''ତାକୁ ପରିସ୍ରା କରିବାକୁ ଦିଅ ।'' ତା'ପରେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ବାଲ୍‌ଟିଏ ପାଣି ମଗାଇ ସେହି ପରିସ୍ରା ସ୍ଥାନକୁ ଧୋଇଦେଲେ ।

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୪)

୧୦୪. ଦୋ'ମୁହାଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅତି ଜଘନ୍ୟ

''ପୁନରୁତ୍‌ଥାନ ଦିନ ଦୋ'ମୁହାଁ ଲୋକମାନେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସବୁଠାରୁ ଜଘନ୍ୟ ଲୋକ ହେବେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର କିଛି ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଗୋଟାଏ ଚେହେରା ଏବଂ ଆଉ କିଛି ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଚେହେରା ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୮୪)

୧୦୫. କପଟୀର ଲକ୍ଷଣ

"ଜଣେ କପଟୀର ତିନୋଟି ଲକ୍ଷଣ ଥାଏ—କଥା କହିଲେ ସେ ମିଛ କହେ, ବଚନ ଦେଲେ ତାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦିଏ ଏବଂ ଯଦି ତୁମେ ତା' ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ କର, ସେ ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା କରେ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୩୨)

୧୦୬. ଶକ୍ତିମାନ ସେହି ଯିଏ କ୍ରୋଧ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିପାରେ

"ଭଲ କୁସ୍ତି କରୁଥିବା ଲୋକ ଶକ୍ତିମାନ ନୁହେଁ; ବରଂ ଶକ୍ତିମାନ ହେଉଛି ସେହି, ଯିଏ କ୍ରୋଧ ସମୟରେ ନିଜକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିପାରେ ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୬୦୯)

୧୦୭. କାହା ପ୍ରତି ଅକାରଣରେ ସନ୍ଦେହ କରନାହିଁ

"ଶଂସୟ ପ୍ରତି ସାବଧାନ ! କାରଣ (ଅଯଥା) ସନ୍ଦେହ ମିଛକାହାଣୀଠାରୁ ଆହୁରି ଖରାପ । ଅନ୍ୟର ଦୋଷ ଅନ୍ୱେଷଣ କରନାହିଁ, ପରସ୍ପରର ଗୁପ୍ତକଥା ଜାଣିବାର ପ୍ରୟାସ କରନାହିଁ, ଅଶ୍ଳୀଳ କର୍ମ କରନାହିଁ, ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଈର୍ଷା କରନାହିଁ ବା ପରସ୍ପରକୁ ଘୃଣା କରନାହିଁ ଏବଂ ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ବନ୍ଦ କରନାହିଁ । ହେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ଭକ୍ତ, ଭାଇ ଭାଇ ହୋଇ ରୁହ ।

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୯୨)

୧୦୮. କଳହ କର ନାହିଁ

"କଳହପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅତି ଜଘଣ୍ୟ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୯୮)

୧୦୯. ଉପବାସର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କେବଳ ଖାଦ୍ୟତ୍ୟାଗ ନୁହେଁ

"ଯିଏ ମିଥ୍ୟା ବଚନ କହିବା, କୁକର୍ମ କରିବା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି ଖରାପ ଭାଷା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ନ ଛାଡ଼େ, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କୁ ତାର (ଉପବାସରେ) ଖାଦ୍ୟ, ପାନୀୟ ଛାଡ଼ିଦେବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୮୩)

୧୧୦. ଅହଂକାରୀ ବୈକୁଣ୍ଠକୁ ଯିବ ନାହିଁ

''ଯାହା ମନରେ ଗୋଟିଏ ସୋରିଷ ଓଜନର ଅହଂକାର ଥିବ, ସେ ବୈକୁଣ୍ଠରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଯାହା ମନରେ ଗୋଟିଏ ସୋରିଷ ଓଜନର ବିଶ୍ୱାସ ଥିବ, ସେ (ନର୍କ) ଅଗ୍ନିରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ ନାହିଁ ।'' (ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୯୮)

୧୧୧. ଚୁଗୁଲିଆ ବୈକୁଣ୍ଠକୁ ଯିବନାହିଁ

''ଚୁଗୁଲିଆ ବ୍ୟକ୍ତି ବୈକୁଣ୍ଠରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ ନାହିଁ ।''
(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୦୨୬)

୧୧୨. ସତକର୍ମ ଅସତ୍‌କର୍ମର କୁପ୍ରଭାବକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦିଏ

''ତୁମେ ଯେଉଁଠାରେ ଥାଅ, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପ୍ରତି ଭୟ ରଖ ଏବଂ କୌଣସି ଅସତ୍‌କର୍ମ କରିଦେବା ପରେ ଏହାକୁ ଦୂରୀଭୂତ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଭଲକର୍ମ କରିନିଅ ଏବଂ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ଭଲ ବ୍ୟବହାର କର ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୮୭)

୧୧୩. ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଘେରିରହିଛି

''ସ୍ୱର୍ଗକୁ (ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର) ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଘେରିରହିଛି ଏବଂ ନର୍କକୁ ଘେରି ରହିଛି କାମନା ।'' (ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାକୁ ହେଲେ ଅନେକ ଇଚ୍ଛାବିରୁଦ୍ଧ ଓ ଅପ୍ରିୟ କର୍ମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ; କିନ୍ତୁ ନର୍କକୁ ଯିବାପାଇଁ ହେଲେ କେବଳ ଇଚ୍ଛାଗୁଡ଼ିକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଦେବା ହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ।)
(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୫୫୯)

୧୧୪. କ୍ଷମା କଲେ ସମ୍ମାନ ବଢ଼େ, ବିନମ୍ର ହେଲେ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବଢ଼େ

''ଦାନ କଲେ ଧନ କମିଯାଏ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟକୁ କ୍ଷମା ଦେଲେ ଅଲ୍ଲାହ ମଣିଷର ସମ୍ମାନ ବୃଦ୍ଧି କରନ୍ତି ଏବଂ ଯିଏ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପାଇଁ ବିନମ୍ର ହୁଏ, ଅଲ୍ଲାହ ତାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୃଦ୍ଧି କରନ୍ତି ।''
(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୦୨୯)

୧୧୫. ସର୍ବୋତ୍ତମ ବ୍ୟକ୍ତି

''ତୁମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ଭଲ ମଣିଷ ହେଉଛି ସେଇ, ଯାହାଠାରୁ (ସର୍ବଦା) ଭଲ ଆଶା କରାଯାଏ ଏବଂ ଲୋକେ ତା' ଦୁଷ୍କର୍ମରୁ ନିରାପଦରେ ରୁହନ୍ତି ଏବଂ ସବୁଠାରୁ ମନ୍ଦବ୍ୟକ୍ତି ହେଉଛି ସେଇ, ଯାହାଠାରୁ କୌଣସି ଭଲ କଥା ଆଶା କରାଯାଏ ନାହିଁ ଏବଂ ଲୋକେ ତା' ଦୁଷ୍ଟତାରୁ ନିଜକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ମନେ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୨୬୩)

୧୧୬. ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସମୟର ଅପବ୍ୟବହାର କର ନାହିଁ

''ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଦୁଇଟି ଅନୁଗ୍ରହର ଅପବ୍ୟୟ କରନ୍ତି—ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଓ ସମୟର ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୦୪)

୧୧୭. ମୃତମାନଙ୍କର ନିନ୍ଦା କରନାହିଁ

''ମୃତମାନଙ୍କର ନିନ୍ଦା କର ନାହିଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଜୀବିତମାନଙ୍କୁ କଷ୍ଟ ହୁଏ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୮୨)

୧୧୮. ପ୍ରେମ ପ୍ରକାଶ କର

''ଯଦି ତୁମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ତା' ଭାଇକୁ ପ୍ରେମ କରେ, ଏକଥା ସେ ତାକୁ ଜଣାଇ ଦେଉ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୯୨)

୧୧୯. ଧୈର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରତିଦାନ ସ୍ୱର୍ଗ

ମହାମହିମ ଅଲ୍ଲାହ କହିଛନ୍ତି—''ମୁଁ ଯାହାର ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଛିନ୍ନ କରେ ଏବଂ ସେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି (ମୋ'ଠାରୁ) ପ୍ରତିଦାନର ଆଶା ରଖେ, ତେବେ ତାକୁ ସ୍ୱର୍ଗ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରତିଦାନ ଦେଇ ମୁଁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବି ନାହିଁ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୪୦୧)

୧୨୦. ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି ଈର୍ଷା କରନାହିଁ

''ନିଜ ଭାଇର ବିପଦରେ ଖୁସି ହୁଅ ନାହିଁ, କାରଣ ଅଲ୍ଲାହ ତା' ପ୍ରତି ଅନୁଗ୍ରହ କରନ୍ତି ଏବଂ ତୁମକୁ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତି ।''

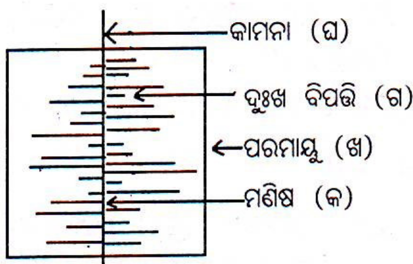
(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୫୦୬)

୧୨୧. ଦାନ କେଉଁଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ

''ହେ ଆଦମଙ୍କ ସନ୍ତାନ ! ଯାହା ତୁମ ପାଖରେ ବଳକା ରହିଯାଏ, ତାକୁ ଅନ୍ୟକୁ (ଦାନ) କରିଦେବା ହିଁ ତୁମ ପକ୍ଷରେ ମଙ୍ଗଳ ଏବଂ ତାକୁ ପାଖରେ ରଖିବା ତୁମ ପାଇଁ ଭଲ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଯେତିକି ରଖିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ, ସେତିକି ରଖିଲେ କ୍ଷତି ନାହିଁ ଏବଂ ତୁମ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କଠାରୁ (ଦାନ ଦେବା) ଆରମ୍ଭ କର । ଦେଉଥିବା ହାତ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ହାତ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେୟସ୍କର ।'' (ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୩୪୩)

୧୨୨. କାମନାର ଅନ୍ତ ନାହିଁ

''ଈଶ୍ୱରଦୂତ ଆମ ପାଖରେ ଭୂମି ଉପରେ ଗୋଟିଏ ଚାରିକୋଣିଆ ଘର କାଟିଲେ ଏବଂ ଏହାର ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ସରଳରେଖା ଟାଣିଲେ ଯାହାକି ସେହି ଚାରିକୋଣିଆ ଘରର ବାହାରକୁ ବାହାରି ଥିଲା । ମଝି ରେଖାର ଉଭୟ ପଟେ ସେ ବିଭିନ୍ନ (ଆକାରର) ରେଖାମାନ ଟାଣିଲେ (ପ୍ରାୟ ଏହିପରି)—

ତା'ପରେ ସେ କହିଲେ ଏ ହେଉଛି ଆଦମଙ୍କର ସନ୍ତାନ (କ) ଏବଂ ଏହା ହେଉଛି ତାର ପରମାୟୁ (ଖ) ଯାହାକି ତାକୁ ଚାରିଆଡୁ ଘେରି ରହିଛି । ମଝିରେ ଥିବା ରେଖାଟି ମଣିଷ ଏବଂ ତା' ଉଭୟ ପଟେ ଥିବା ଛୋଟ ବଡ଼ ରେଖାଗୁଡ଼ିକ ତା' ଦୁଃଖ ବିପତ୍ତି (ଗ), ଯଦି ସେ ଗୋଟିକୁ ପାର କରିଯାଏ, ତେବେ ଅନ୍ୟଟି ତାକୁ ମାଡ଼ିବସେ । (ଘରର) ବାହାରକୁ ବାହାରିଥିବା ରେଖାଟି ହେଉଛି ମଣିଷର କାମନା (ଘ) (ଯାହାକି ତା'ର ପରମାୟୁଠାରୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ି ରହିଛି) । (ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୪୫୪)

୧୨୩. ନିର୍ଯ୍ୟାତିତମାନଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନା ପ୍ରତି ସାବଧାନ

''ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ମଣିଷମାନଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନା ପ୍ରତି ସାବଧାନ, କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନା ଓ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନ ଥାଏ ।'' (ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୦୧୪)

୧୨୪. କାଙ୍ଗାଳ କିଏ

ଈଶ୍ୱରଦୂତ ଦିନେ ନିଜର ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—''କହିଲ, କାଙ୍ଗାଳ କିଏ ?'' ଶିଷ୍ୟମାନେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—''ଯାହା ପାଖରେ ଟଙ୍କା ପଇସା ନାହିଁ, ସେହି କାଙ୍ଗାଳ ।'' ଈଶ୍ୱରଦୂତ କହିଲେ—''ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାଙ୍ଗାଳ ସେହି, ଯିଏ ଅନ୍ତିମ ବିଚାରଦିନ ନମାଜ, ଉପବାସ, ଜକାତ (ଦାନ)ର ଭଣ୍ଡାର ନେଇ ଆସିଥିବ; କିନ୍ତୁ ଦୁନିଆରେ କାହାରିକୁ ଗାଳିଗୁଲଜ କରିଥିବ, କାହା ପ୍ରତି ମିଥ୍ୟାରୋପ କରିଥିବ,. କାହାକୁ ମାଡ଼ପିଟ କରିଥିବ କିମ୍ବା କାହା ଧନ ଅନ୍ୟାୟରେ ଖାଇଯାଇଥିବ । ଯେତେବେଳେ ସେ ବିଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବ, ତା' ଦ୍ୱାରା ଅତ୍ୟାଚାରିତ ହୋଇଥିବା ଲୋକମାନେ ହାଜର ହେବେ ଏବଂ ଯାହାର ଯାହା କିଛି ଅଧିକାର ସିଦ୍ଧ ହେବ ତାର ଅର୍ଜିତ ପୁଣ୍ୟରୁ ସେମାନଙ୍କୁ (କ୍ଷତି ପୂରଣ) ଦେଇ ଦିଆଯିବ, ଏପରିକି ତାର ସବୁ ପୁଣ୍ୟ ସରିଯିବ, ତା'ପରେ ଦାବୀଦାରମାନଙ୍କ ପାପ ତା' ଉପରେ ଲଦି ଦିଆଯିବ ଏବଂ ତାକୁ ନର୍କରେ ଫିଙ୍ଗି ଦିଆଯିବ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୫୮୧)

୧୨୫. ଅନ୍ୟକୁ କୁକର୍ମରୁ ନିବୃତ୍ତ ରଖ

''ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଯଦି (କୌଣସି) କୁକର୍ମ ହେଉଥିବାର ଦେଖେ, ତେବେ ସେ ତାହା ନିଜ ହାତରେ ବନ୍ଦ କରୁ । ଯଦି ହାତ ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ସେ ସମର୍ଥ ନୁହେଁ, ତେବେ କଥା କହି ବନ୍ଦ କରୁ ଏବଂ ଯଦି କେହି ଏହା ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ନୁହେଁ, ତେବେ ଅନ୍ତତଃ ନିଜ ମନରେ ଏହାକୁ ଖରାପ ଭାବୁ ଏବଂ ଏହା ହେଉଛି ସବୁଠାରୁ ଦୁର୍ବଳତମ (ଈଶ୍ୱର) ବିଶ୍ୱାସ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୧୭୨)

୧୨୬. ନ୍ୟାୟର କଥାଟିଏ କହିବା ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଜିହାଦ୍

"ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାସକ ସମ୍ମୁଖରେ ନ୍ୟାୟର କଥାଟିଏ କହିବା ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଜିହାଦ୍ (ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଇଁ ସଂଘର୍ଷ) ।"

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୧୭୪)

୧୨୭. ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରିତ, ଉଭୟଙ୍କୁ ରୋକ

ତୁମ ଭାଇ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ହେଉ ବା ଅତ୍ୟାଚାରିତ, ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କର । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—"ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! ଯଦି ତା' ପ୍ରତି ଅତ୍ୟାଚାର ହୋଇଛି ତେବେ ତ ମୁଁ ତାକୁ (ନିଶ୍ଚୟ) ସାହାଯ୍ୟ କରିବି, କିନ୍ତୁ ଯଦି ସେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ମୁଁ ତାକୁ କିପରି ସାହାଯ୍ୟ କରିବି ?" ଈଶ୍ୱରଦୂତ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—"ତାକୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟାଚାର କରିବାକୁ ନ ଦେବା । ଏହାହିଁ ତାକୁ ତୁମର ସାହାଯ୍ୟ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୮୪)

୧୨୮. ଅନ୍ୟର ଧନ-ଜୀବନ ଓ ମାନ-ସମ୍ମାନ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ କର

"ତୁମେମାନେ ପରସ୍ପରର ଧନ-ଜୀବନ ଓ ମାନ-ସମ୍ମାନର ପବିତ୍ରତା ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବ ଯେପରି ଆଜିର ଏହି ଦିନ ଏବଂ ଏହି ସହର ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଅଛ ।"

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୧୫୯)

୧୨୯. ମୁସଲମାନ ବ୍ୟଭିଚାର କରିବା ସମୟରେ ମୁସଲମାନ ନଥାଏ

"ଜଣେ ବ୍ୟଭିଚାରୀ ଅବୈଧ ଯୌନ ସଙ୍ଗମ କରୁଥିବା ସମୟରେ ବିଶ୍ୱାସକାରୀ (ମୁସଲମାନ) ନଥାଏ ଏବଂ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଚୋରି କରୁଥିବା ସମୟରେ ମୁସଲମାନ ନଥାଏ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୮୮୩)

୧୩୦. ଶାସକମାନେ କ୍ଷମତାର ଦୂରୁପଯୋଗ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ

"ଯଦି ଅଲ୍ଲାହ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କିଛି ଲୋକଙ୍କୁ ଶାସନ କରିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ଏବଂ ସେ ସେମାନଙ୍କର ଉଚିତ ଦେଖାଶୁଣା

ନ କରେ (ଅର୍ଥାତ୍ ନ୍ୟାୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଶାସନ ନ କରେ) ତେବେ ସେ ସ୍ୱର୍ଗର ସୁଗନ୍ଧ ମଧ୍ୟ ପାଇବ ନାହିଁ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୬୪)

୧୩୧. କେହି ନ୍ୟାୟ ନ କରୁ, ତୁମେ ନ୍ୟାୟ କର

''ପ୍ରତି କଥାରେ ହଁ ମାରିବା ଲୋକଙ୍କ ପରି ହୁଅନାହିଁ, ଯେଉଁମାନେ କୁହନ୍ତି—'ଯଦି ଲୋକେ ଭଲ ହେବେ ତେବେ ଆମେ ଭଲ ହେବା ଏବଂ ଯଦି ସେମାନେ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବେ ତେବେ ଆମେ ମଧ୍ୟ କରିବା ।' ବରଂ ନିଜ ମନକୁ ସ୍ଥିର କର । ଯଦି ଲୋକେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତି ତୁମେ ଭଲ (ବ୍ୟବହାର) କର ଏବଂ ଯଦି ସେମାନେ ଖରାପ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ତୁମେ ଅନ୍ୟାୟ କରନାହିଁ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୦୦୭)

୧୩୨. ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ଦୋଷ କ୍ଷମା କରାଇନିଅ

''ଅଲ୍ଲାହ ସେହି ଭକ୍ତ ପ୍ରତି ଦୟା କରନ୍ତୁ, ଯିଏ ତା' ଭାଇର ଧନ ବା ସମ୍ମାନ ନଷ୍ଟ କରିବାର ଦୋଷ କରେ, (କିନ୍ତୁ) ତା'ପରେ ସେ ତା' ନିକଟକୁ ଆସି (ନିଜ ଦୋଷ ପାଇଁ) କ୍ଷମାଭିକ୍ଷା କରିନିଏ (ଅନ୍ତିମ ବିଚାରଦିନ ଏହି ଅଧିକାର) ଛିନ୍ନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଯେତେବେଳେ ତା' ପାଖରେ ଟଙ୍କା ଥିବ ନା ପଇସା, ସେତେବେଳେ ଯଦି ତା'ର କିଛି ପୁଣ୍ୟ ଥିବ, ତାହା କାଢ଼ି ନିଆଯିବ ଏବଂ ଯଦି ତା'ର ପୁଣ୍ୟ ନଥିବ, ତେବେ ତା' ଭାଇର ପାପ ତା' ଉପରେ ଲଦି ଦିଆଯିବ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୪୧୯)

୧୩୩. ମହାପ୍ରଳୟର ପୂର୍ବାଭାସ

''ମହାପ୍ରଳୟର ପୂର୍ବାଭାସ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ରହିଛି ଯେ, (୧) (ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞମାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଫଳରେ) ଧର୍ମଜ୍ଞାନ ଲୋପ ପାଇଯିବ, (୨) ଅଜ୍ଞତାର ରାଜୁତି ହେବ, (୩) ମଦ୍ୟପାନ ଏକ ସାଧାରଣ କଥା ହେବ ଏବଂ (୪) ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ ଅବୈଧ ଯୌନ ସଙ୍ଗମ ହେବ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୮୦)

୧୩୪. କ୍ଷମତା ଅଯୋଗ୍ୟମାନଙ୍କ ହାତକୁ ଆସିବ

''ଯେତେବେଳେ କ୍ଷମତା ଅଯୋଗ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ହାତକୁ ଆସେ, ପ୍ରଳୟର ପ୍ରତୀକ୍ଷା କର ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୬)

୧୩୫. ଅତ୍ୟଧିକ ରକ୍ତପାତ ହେବ

''ମହାପ୍ରଳୟ ପୂର୍ବରୁ ଏମିତି ସମୟ ଆସିବ, ଯେତେବେଳେ ସତ୍‌-ଜ୍ଞାନ ଲୋପ ପାଇଯିବ ଏବଂ ଅଜ୍ଞତା ତାର ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିବ ଏବଂ ବହୁଳ ଭାବରେ ରକ୍ତପାତ ହେବ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୬୭୨)

୧୩୬. ହତ୍ୟାକାରୀ ହତ୍ୟାର କାରଣ ଜାଣି ନଥିବ

''ତାଙ୍କ ରାଣ ଯାହାଙ୍କ ହାତରେ ମୋ ଜୀବନ ରହିଛି, ଏମିତି ଏକ ସମୟ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ ଯେତେବେଳେ ହତ୍ୟା କରିଥିବା ଲୋକ (ନିଜେ) ଜାଣିନଥିବ ଯେ ସେ କାହିଁକି ହତ୍ୟା କଲା ଏବଂ ହତ୍ୟା କରାଯାଇଥିବା ଲୋକଟି ମଧ୍ୟ ଜାଣିନଥିବ ଯେ ତାକୁ କାହିଁକି ହତ୍ୟା କରାଗଲା ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୯୦୮)

୧୩୭. ନରହତ୍ୟା ମହାପାପ

''ମହାପାପଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପାପ ହେଉଛି ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ସହିତ ସହଭାଗିତା କରିବା, ନରହତ୍ୟା କରିବା, ପିତାମାତାଙ୍କୁ ଅବଜ୍ଞା କରିବା ଏବଂ ମିଥ୍ୟା ସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୦)

୧୩୮. ଯୁଦ୍ଧରେ ଅଣସୈନିକଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରନାହିଁ

ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଜଣେ ମହିଳା ନିହତ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଲୋକମାନେ (ତା' ଶବକୁ) ଘେରି ରହିଥିଲେ । ମହାମାନ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାମାତ୍ରେ ସେମାନେ ସେଠାରୁ ହଟିଗଲେ । ଈଶ୍ୱରଦୂତ (ମୃତ ମହିଳାର ଶବ ଦେଖି) କହିଲେ—''ଯେଉଁମାନେ

ଆମ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କଲେ, ଏହି ମହିଳାଟି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହି ଯୁଦ୍ଧ କରି ନଥିଲା ।'' ତା'ପରେ ସେ ଜଣେ ଲୋକକୁ କହିଲେ— ''ଖାଲିଦ୍ ବିନ୍ ଓ୍ୱଲିଦ୍‌ଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଅ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ କୁହ ଯେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ଧର୍ମଦୂତ ତୁମକୁ ଆଦେଶ ଦେଉଛନ୍ତି ଯେ ତୁମେ ଶିଶୁ, ମହିଳା ବା ପଶୁଜଗୁଆଳୀମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବ ନାହିଁ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୮୪୨)

୧୩୯. ଅକାରଣରେ ପିମ୍ପୁଡ଼ିକୁ ମାରିଦେବା ମଧ୍ୟ ଦୋଷାବହ

ଥରେ କୌଣସି ଜଣେ ଇଶ୍ୱରଦୂତ ଗୋଟିଏ ଗଛମୂଳେ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଥାଆନ୍ତି । ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟିଏ ତାଙ୍କୁ କାମୁଡ଼ିଦେଲା । ତେଣୁ ସେ (ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ) ତାଙ୍କ ଜିନିଷପତ୍ର ସେଠାରୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଉଠାଇ ନେବାପାଇଁ ଏବଂ ପିମ୍ପୁଡ଼ିମାନଙ୍କ ବସାରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେବାପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେଲେ । (ତେଣୁ) ଅଲ୍ଲାହ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୈବବାଣୀ କଲେ—''ଗୋଟିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ିକୁ (ଯିଏ କାମୁଡ଼ି ଥିଲା) ପୋଡ଼ିଦେବା ଯଥେଷ୍ଟ ନ ଥିଲା କି ?''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୩୬)

୧୪୦. ଉପାର୍ଜନରେ ସାଧୁ ପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ କର

''ସଂସାର ଅର୍ଜନ କରିବାରେ ସାଧୁ ପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ କର, କାରଣ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତାହା ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ, ଯାହା ପାଇଁ ତାକୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୧୪୨)

୧୪୧. ସାଧୁ ବ୍ୟବସାୟୀ ସଫଳ ହେବେ

''ପୁନର୍ଜୀବିତ ହେବା ଦିନ କେବଳ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପ୍ରତି ଭୟ ରଖୁଥିବା, ଧର୍ମନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିବା ଏବଂ ସତ କହୁଥିବା ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ (ବ୍ୟବସାୟୀ)ମାନେ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରୀ ରୂପେ ଉଠିବେ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୧୪୬)

୧୪୨. ସଚ୍ଚୋଟ ବ୍ୟବସାୟୀ ଶହୀଦର ପୁଣ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିବ

''ଜଣେ ସାଧୁ ଓ ସଚ୍ଚୋଟ ମୁସଲମାନ ବ୍ୟବସାୟୀ ପୁନରୁତ୍‌ଥାନ ଦିନ ଶହୀଦମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ଉଠିବ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୧୩୯)

୧୪୩. କଳାବଜାର ପାଇଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗଛିତ ରଖ ନାହିଁ

''କେବଳ ଜଣେ ପାପୀ ହିଁ (ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ) ଲୁଚାଇ ଗଛିତ ରଖେ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୧୫୪)

୧୪୪. ବିକା-କିଣା ବେଳେ ଉଦାର ହୁଅ

''ଅଲ୍ଲାହ ସେହି ଦାସ ପ୍ରତି ଦୟା କରନ୍ତୁ, ଯିଏ ବିକିବା ସମୟରେ ଉଦାର ହୁଏ, କିଣିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଉଦାର ହୁଏ ଏବଂ ନିଜର ପ୍ରାପ୍ୟ ଆଦାୟ କରିବା ସମୟରେ କୋହଳ ମନୋଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେ ।''

(ଇବନେ. ମାଜା, ବାଣୀ-୨୨୦୩)

୧୪୫. ଓଜନରେ ଟିକିଏ ଅଧିକା ଦିଅ

''ଯେତେବେଳେ ତୁମେ ଜିନିଷ ଓଜନ କର, (ଗ୍ରାହକକୁ ଓଜନରେ କିଛି) ଅଧିକ ଦିଅ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୨୨୨)

୧୪୬. ଉତ୍କୋଚ ଦିଅ ନାହିଁ ବା ନିଅ ନାହିଁ

''ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଭିଶପ୍ତ ହେଉ ଯିଏ ଉତ୍କୋଚ ଦିଏ ଏବଂ ଯିଏ ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରେ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୩୧୩)

୧୪୭. ଅନ୍ୟକୁ ଠକ ନାହିଁ

''କାରବାରରେ ଠକୁଥିବା ଲୋକ ଆମ ମଧ୍ୟରୁ ନୁହେଁ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୨୨୪)

୧୪୮. କ୍ଷମତା ମାଗ ନାହିଁ

''ଶାସକ ହେବାର ଇଚ୍ଛା କରନାହିଁ । ଯଦି (ତୁମେ ଏଥିପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ଥାଅ ଏବଂ) ତୁମକୁ ଶାସନ କ୍ଷମତା ମିଳେ, ତେବେ ତୁମେ ଏଥିପାଇଁ (ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ) ଦାୟୀ ରହିବ । କିନ୍ତୁ ଯଦି ତୁମେ କ୍ଷମତା ନେବାକୁ ଚାହଁନାହିଁ, ଅଥଚ ତୁମକୁ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଏ, ତେବେ (ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା) ତୁମର ସହାୟତା କରାଯିବ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୬୧୯)

୧୪୯. ନ୍ୟାୟବନ୍ତ ବିଚାରପତିଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ପୁଣ୍ୟ

''ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ବିଚାରପତି କୌଣସି (ବିଷୟରେ) ରାୟ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ସେ ଉଚିତ ନ୍ୟାୟ ଦେବାପାଇଁ ଯଥାସାଧ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କର ବିଚାର ଠିକ୍ ହୁଏ, ତେବେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁଇଗୋଟି ପୁଣ୍ୟ ମିଳିବ ଏବଂ ଯଦି ସେ ଉଚିତ ନ୍ୟାୟ ଦେବାପାଇଁ ସାଧମତେ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଭୁଲ କରିଦିଅନ୍ତି ତେବେ ତାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ପୁଣ୍ୟ ମିଳିବ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୩୧୪)

୧୫୦. ବିଚାରପତି କ୍ରୋଧ ସମୟରେ ରାୟ ନ ଦିଅନ୍ତୁ

''କୌଣସି ବିଚାରପତି କ୍ରୋଧ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ସମୟରେ ରାୟ ନଦିଅନ୍ତୁ ।'' (ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୩୧୬)

୧୫୧. ଅନ୍ୟାୟର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରନାହିଁ

''ଯିଏ କୌଣସି ବିବାଦରେ ଅନ୍ୟାୟର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରେ, ତାହା ପ୍ରତ୍ୟାହାର ନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର କୋପଦୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ ।'' (ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୩୨୦)

୧୫୨. ମିଥ୍ୟା ସାକ୍ଷୀ ନର୍କ ଭୋଗ କରିବ

''ମିଛ କହିଥିବା ସାକ୍ଷୀର ପାଦ ବିଚାରଦିନ (ନିଜ ସ୍ଥାନରୁ) ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘୁଞ୍ଚିବ ନାହିଁ, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଲ୍ଲାହ ତା' ପାଇଁ ନର୍କ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ବୋଲି ଘୋଷଣା ନ କରିଛନ୍ତି ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୩୭୩)

୧୫୩. ଗରିବ ଋଣୀକୁ ମହଲତ ଦିଅ

''ଯଦି କେହି ଚାହୁଁଥାଏ ଯେ, ଅଲ୍ଲାହ ତାକୁ ନିଜ କୃପାର ଛାୟା ତଳେ ସ୍ଥାନ ଦିଅନ୍ତୁ, ତେବେ ସେ ନିଃସ୍ୱ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ (ଋଣ ଶୁଝିବାପାଇଁ) ମହଲତ ଦେଉ କିମ୍ବା ତା' ଋଣ କ୍ଷମା କରିଦେଉ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୪୧୯)

୧୫୪. ଋଣ ପରିଶୋଧ କର

''ଜମାନତ ନେଇଥିବା ଜମାନତକାରୀ ଋଣ ପାଇଁ ଦାୟୀ ରହିବ ଏବଂ ଋଣ ଅବଶ୍ୟ ପରିଶୋଧ କରାଯିବ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୪୦୫)

୧୫୫. ଋଣ ନ ଶୁଝିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖିଥିବା ଲୋକ ଚୋର

''ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଋଣ ନେବାବେଳେ ତାକୁ ପରିଶୋଧ ନ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖିଥାଏ, ସେ (ବିଚାର ଦିନ) ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ସହିତ ଜଣେ ଚୋର ରୂପେ ସାକ୍ଷାତ କରିବ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୪୧୦)

୧୫୬. ଋଣ ମଣିଷକୁ ମିଛୁଆ କରିଦିଏ

''ହେ ଅଲ୍ଲାହ ! ପାପ ଏବଂ ଋଣରୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଶରଣ ମାଗୁଛି ।'' କେହି ଜଣେ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—''ଆପଣ ଋଣରୁ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ଶରଣ (କାହିଁକି) ମାଗନ୍ତି ?'' ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—''ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଋଣୀ ହୋଇଯାଏ, ସେ ମିଛକଥା କହେ, ଓ୍ୱାଣ ନିୟମ କରେ ଆଉ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗିଦିଏ ।'' (ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୮୭୯)

୧୫୭. ମଦ୍ୟପାନ ସବୁ କୁକର୍ମର ମୂଳ

''ମଦ୍ୟପାନ କରନାହିଁ । ଏହା ସବୁ କୁକର୍ମର ମୂଳ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୩୩୭୧)

୧୫୮. କୌଣସି ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ ସେବନ କରନାହିଁ

''ସବୁ ପ୍ରକାର ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ ନିଷିଦ୍ଧ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୪୫)

୧୫୯. ମଦ୍ୟପ ସ୍ୱର୍ଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ ନାହିଁ

"ମଦ୍ୟପ ସ୍ୱର୍ଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ ନାହିଁ ।"

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୩୩୭୬)

୧୬୦. ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ ଅଳ୍ପ ହେଲେ ବି ନିଷିଦ୍ଧ

"ଯାହାର ଅଧିକ ମାତ୍ରା ସେବନ କଲେ ନିଶା ଧରେ, ତା'ର କମ୍ ପରିମାଣ ମଧ୍ୟ ନିଷିଦ୍ଧ ।"

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୩୬୭୯)

୧୬୧. ସୁଧ ନେବା ଓ ଦେବା ଉଭୟ ଅବୈଧ

"ମହାମାନ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ସୁଧ ନେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଦେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଏହାର ସାକ୍ଷୀ ଏବଂ ଏହାର ଚୁକ୍ତିନାମା ଲେଖୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅଭିଶାପ ଦେଇଛନ୍ତି ।" (ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୩୩୨୭)

୧୬୨. କନ୍ୟା ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରନାହିଁ

"ମହାମହିମ ଅଲ୍ଲାହ ମାତାଙ୍କର ଅବଜ୍ଞା କରିବା, କନ୍ୟାସନ୍ତାନଙ୍କୁ ଜୀବନ୍ତ ପୋତିଦେବା ଏବଂ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର (ଅଧିକାର ଥିବା), ବସ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଫେରସ୍ତ ନ କରିବା ଏବଂ (ଅନ୍ୟର ଅଧିକାରକୁ) ନିଜର ବୋଲି ଦାବୀ କରିବା ନିଷିଦ୍ଧ କରିଛନ୍ତି । ସେ ତିନୋଟି କଥା ନାପସନ୍ଦ କରିଛନ୍ତି—ଅଦରକାରୀ କଥା କହିବା, ଅତ୍ୟଧିକ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଏବଂ ବଦ୍‌ଖର୍ଚ୍ଚ କାରିବା ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୩ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୭୧୫)

୧୬୩. ସବୁ ମଣିଷ ସମାନ

"ଯଦି ଜଣେ ଭୃତ୍ୟ ତୁମମାନଙ୍କର ଶାସକ ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ସେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅନୁଯାୟୀ ତୁମମାନଙ୍କର ବ୍ୟାପାର ପରିଚାଳନା କରେ, ତେବେ ତୁମେମାନେ ତା' କଥା ଶୁଣିବା ଉଚିତ ଏବଂ ତା' ଆଦେଶ ମାନିବା ଉଚିତ ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୩ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୮୩୮)

୧୬୪. ରୋଗର ଚିକିତ୍ସା କର

କେତେକ ବେଦୁଇନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ—''ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! କ'ଣ ଆମେ (ରୋଗର) ଚିକିତ୍ସା କରାଇବା ? ସେ କହିଲେ—''ହଁ, ହେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ଭକ୍ତଗଣ ! ପ୍ରତିକାର କର, କାରଣ ଅଲ୍ଲାହ ଏପରି କୌଣସି ରୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିନାହାନ୍ତି ଯାହାର ପ୍ରତିକାର ସୃଷ୍ଟି କରିନାହାନ୍ତି (ଅବଶ୍ୟ) ଗୋଟିଏ ରୋଗ ବ୍ୟତୀତ ।''

ସେମାନେ ପଚାରିଲେ—''ହେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତାବହ ! ସେଇଟି କ'ଣ ?'' ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—''ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୦୩୮)

୧୬୫. ଚିକିତ୍ସାରେ ଅବୈଧ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରନାହିଁ

''ଅଲ୍ଲାହ ରୋଗ ଏବଂ ରୋଗର ପ୍ରତିକାର ଉଭୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରୋଗର ସେ ପ୍ରତିକାର ଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଚିକିତ୍ସା କର; କିନ୍ତୁ ଏଥିପାଇଁ ଅବୈଧ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରନାହିଁ ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୩୮୬୫)

୧୬୬.ଧନ-ଜନ ଦ୍ୱାରା ମଣିଷର ପରୀକ୍ଷା ହୁଏ

''ପରିବାର, ଧନସମ୍ପତ୍ତି, ସନ୍ତାନ ଏବଂ ପ୍ରତିବେଶୀ (ଆଦି) ଦ୍ୱାରା ମଣିଷକୁ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଏ ।'' (ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୨୫୮)

୧୬୭. ଭାଗ୍ୟ ପୂର୍ବନିର୍ଦ୍ଧାରିତ

''ଜଣେ ଭକ୍ତ ବିଶ୍ୱାସକାରୀ ହୁଏନାହିଁ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଭାଗ୍ୟ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ନ କରେ, ଭାଗ୍ୟରେ ଥିବା ଭଲ ବା ମନ୍ଦ ପ୍ରତି ଯେମିତିକି ସେ ଜାଣେ ଯେ ଯାହା ତା' ପ୍ରତି ଘଟିସାରିଛି, ତାହା ଅବଶ୍ୟ ଘଟିବାର ଥିଲା ଏବଂ ଯାହା ଘଟିନାହିଁ, ତାହା କେବେ ମଧ୍ୟ ଘଟିବାର ନଥିଲା ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୧୪୪)

୧୬୮. ଶେଷ ଯୁଗରେ ଅଳ୍ପ ପୁଣ୍ୟର ବେଶୀ ମହତ୍ତ୍ୱ

''ତୁମେମାନେ ଏଭଳି ଏକ ସମୟରେ ଆସିଛ ଯେତେବେଳେ କି ତୁମମାନଙ୍କୁ ଆଜ୍ଞା ଦିଆଯାଉଥିବ କର୍ମର ଦଶମାଂଶ ତ୍ୟାଗ କରିଦେଲେ

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ବିନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ଏହାପରେ ଏମିତି ସମୟ ଆସୁଛି ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହାର (କେବଳ) ଦଶମାଂଶ ପାଳନ କରିଦେଲେ ମଧ୍ୟ ମୁକ୍ତି ପାଇଯିବ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୨୬୭)

୧୬୯. ସଦୁପଦେଶ ଦେଉଥାଅ

''ଯାହାଙ୍କ ହାତରେ ମୋର ଜୀବନ ଅଛି, ତାଙ୍କରି ଶପଥ ନେଇ କହୁଛି ତୁମେମାନେ (ଲୋକମାନଙ୍କୁ) ସତ୍‌କର୍ମ କରିବାକୁ କୁହ ଏବଂ କୁକର୍ମରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ନିବୃତ୍ତ ରଖ, ନହେଲେ ତୁମମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ଠାରୁ ବିପତ୍ତି ଆସିବ ଏବଂ ତା'ପରେ ତୁମେମାନେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ; କିନ୍ତୁ ସେ ତୁମ ପ୍ରାର୍ଥନା ଶୁଣିବେ ନାହିଁ ।

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୧୬୯)

୧୭୦. ସଦୁପଦେଶର ପୁଣ୍ୟ

''ଅନ୍ୟକୁ କୌଣସି ସତ୍‌କର୍ମର ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି (ସେହି) ସତ୍‌କର୍ମ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଭଳି ପୁଣ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରେ ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୫୧୧୦)

୧୭୧. ସତ୍‌ଜ୍ଞାନର ମହତ୍ତ୍ୱ

''ଜ୍ଞାନୀ ଓ ଜ୍ଞାନପିପାସୁ, ଉଭୟଙ୍କର ପୁଣ୍ୟରେ ଭାଗ ରହିଛି । ଅବଶିଷ୍ଟ ମାନବଜଗତ ନିକଟରେ ଭଲ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ ।''

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୨୮)

୧୭୨. ଆତ୍ମବଡ଼ିମା ପାଇଁ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କରନାହିଁ

''ଯିଏ ମୂର୍ଖମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୁକ୍ତି କରିବାପାଇଁ ବା ବିଦ୍ୱାନମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଜର ଆତ୍ମବଡ଼ିମା କରିବାପାଇଁ କିମ୍ବା ଲୋକମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବାପାଇଁ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କରେ, ସେ ନର୍କରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ ।

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୫୩)

୧୭୩. ଈଶ୍ୱର ତୁମ ନିକଟରେ ଅଛନ୍ତି

''ଅଲ୍ଲାହଙ୍କୁ ମନେ ରଖ, ସେ ତୁମକୁ ରକ୍ଷା କରିବେ, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କର, ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ପାଖରେ ପାଇବ । ଯେତେବେଳେ କିଛି ମାଗ, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କୁ ମାଗ ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ତୁମର କୌଣସି ସାହାଯ୍ୟ ଦରକାର, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କୁ ସହାୟତା ମାଗ । ଜାଣିରଖ, ଯଦି ସୃଷ୍ଟିର ସମସ୍ତେ (ମିଶି) ତୁମର କିଛି ଲାଭ କରିବା ପାଇଁ ଏକତ୍ରିତ ହୁଅନ୍ତି, ତଥାପି ଅଲ୍ଲାହ ଯାହା ତୁମ ଭାଗ୍ୟରେ ଲେଖିଦେଇଛନ୍ତି, ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ଲାଭ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ଏବଂ ଯଦି ସେମାନେ ତୁମର କୌଣସି କ୍ଷତି କରିବାକୁ ଏକଜୁଟ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ଅଲ୍ଲାହ ଯାହା ଭାଗ୍ୟରେ ଲେଖିଦେଇଛନ୍ତି, ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ କ୍ଷତି କରିପାରିବେ ନାହିଁ । କଲମ ଉଠାଇ ନିଆଯାଇଛି ଏବଂ ପୃଷ୍ଠାଗୁଡ଼ିକ ଶୁଖିଯାଇଛି ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୫୧୬)

୧୭୪. ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠାବାନ ହୁଅ

''ଯିଏ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ସକାଶେ ଦିଏ, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ସକାଶେ ନିବୃତ୍ତ ରହେ, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ସକାଶେ ପ୍ରେମକରେ, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ସକାଶେ ଘୃଣା କରେ ଏବଂ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ସକାଶେ ବିବାହ କରେ, ସେ ପ୍ରକୃତରେ ନିଜର ବିଶ୍ୱାସକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ କଲା ।'' (ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୫୨୧)

୧୭୫.ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ପୁଣ୍ୟ କରନାହିଁ

''ଯିଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଭାବରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ପ୍ରଶଂସାଭାଜନ ହେବା ପାଇଁ ସତ୍‌କର୍ମ କରେ, ଅଲ୍ଲାହ ଲୋକମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ତା'ର ପ୍ରକୃତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଦେବେ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୦୬)

୧୭୬.ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନର ଦୁରୁପଯୋଗ କରନାହିଁ

''ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପ୍ରସନ୍ନତା ଲାଭ କରିବାପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କରେ; କିନ୍ତୁ ତାହା ସେ ସାଂସାରିକ ଫାଇଦା ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ କରେ, ତେବେ ସେ ସ୍ୱର୍ଗର ସୁଗନ୍ଧ ମଧ୍ୟ ପାଇବ ନାହିଁ ।'' (ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୩୬୫୬)

୧୭୭.ଭକ୍ତ ଅନୁତାପ କଲେ ଈଶ୍ୱର ପ୍ରସନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି

''ତୁମେ ନିଜର ହଜିଯାଇଥିବା ଓଟଟିକୁ ପାଇଗଲେ ଯେତେ ଆନନ୍ଦିତ ହୁଅ, ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ଆନନ୍ଦିତ ଅଲ୍ଲାହ ହୁଅନ୍ତି ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଭକ୍ତ ଅନୁତପ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଫେରିଆସେ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୬୭୫)

୧୭୮.ଈଶ୍ୱର କରୁଣାମୟ

କେତେକ ଯୁଦ୍ଧବନ୍ଦୀଙ୍କୁ ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ କରାଗଲା । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ମହିଳା ନିଜର (ହଜିଯାଇଥିବା) ପିଲାକୁ (ବିକଳ ହୋଇ) ଖୋଜୁଥିଲା । ପିଲାକୁ ପାଇବାମାତ୍ରେ ସେ ତାକୁ ନିଜ ଛାତିରେ ଆଉଜାଇ ନେଇ ସ୍ତନ୍ୟପାନ କରାଇଲା । ଈଶ୍ୱରଦୂତ କହିଲେ— ''କ'ଣ ତୁମେମାନେ ଭାବୁଛ ଯେ, ଏହି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟି ତା' ପୁଅକୁ ନିଆଁ ମଧ୍ୟକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇପାରିବ ? ଆମେ ଉତ୍ତର ଦେଲୁ—''ନା, ଯଦିଓ ତାର ଏପରି କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅଛି ।'' ତା'ପରେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ କହିଲେ— ''ଏହି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟିର ନିଜ ପୁଅ ପ୍ରତି ଦୟା ତୁଳନାରେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ତାଙ୍କ ଦାସମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦୟା ଢେର୍ ବେଶୀ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୮)

୧୭୯.ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ଦ୍ୱାରା ଈଶ୍ୱର କିଭଳି ପ୍ରସନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି

ଭକ୍ତ ଅନୁତପ୍ତ ହୋଇ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କଲେ ଅଲ୍ଲାହ ତା' ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ଦ୍ୱାରା ଏଭଳି ବ୍ୟକ୍ତି ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଆନନ୍ଦିତ ହୁଅନ୍ତି ଯାହାର ଖାଦ୍ୟ ପାଣି ନେଇଯାଉଥିବା ଓଟଟି ନିର୍ଜଳ ମରୁଭୂମିରେ ହଜିଯାଇଥାଏ ଏବଂ ତାକୁ ଫେରି ପାଇବାର ସବୁ ଆଶା ସେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥାଏ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରାଶ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଛାଇରେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ସେ ଶୋଇପଡ଼େ । ଆଖି ଖୋଲିବା ପରେ ସେ ଦେଖେ ଯେ, ତା' ଓଟଟି ତା' ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛି । ଆନନ୍ଦରେ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ସେ କହିପକାଏ—''ହେ ପ୍ରଭୁ ! ତୁମେ ମୋ ଭକ୍ତ ଏବଂ ମୁଁ ତୁମ ପ୍ରଭୁ ।'' ଅତିଶୟ ଆନନ୍ଦ ଯୋଗୁଁ ସେ ଏହି ଭୁଲ କରିପକାଏ ।''

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୭୪୭)

୧୮୦.ସବୁ ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନଙ୍କର ଧର୍ମ ଗୋଟିଏ

''ବାର୍ତ୍ତାବହମାନଙ୍କର ମାତା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ଧର୍ମ ଗୋଟିଏ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୬୫୨)

୧୮୧.ସବୁ ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କୁ ସମାନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖ

''ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଙ୍କୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କର ନାହିଁ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୧)

୧୮୨.ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ କରନାହିଁ

''ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ କରନାହିଁ ।''

(ଅବୁ ଦାଉଦ, ବାଣୀ-୪୬୫୧)

୧୮୩.ମୁଁ ତୁମର ହିତାକାଂକ୍ଷୀ

ମୋର ଏବଂ ମୁଁ ଆଣିଥିବା ବାର୍ତ୍ତାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଏମିତି ଯେମିତି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଲୋକମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସି କହେ—''ମୁଁ ନିଜ ଆଖିରେ ତୁମମାନଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଖିଆସିଛି ଏବଂ ତୁମମାନଙ୍କୁ ସାବଧାନ କରୁଛି ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କର, ବଞ୍ଚାଅ ।'' କିଛି ଲୋକ ତା' କଥା ମାନିଲେ ଏବଂ ଲୁଚିଛପି ରାତାରାତି ବାହାରିଗଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ । କିନ୍ତୁ ଆଉ କିଛି ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କଲେନାହିଁ । ସୁତରାଂ ସକାଳୁ ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଧ୍ୱଂସ କରିଦେଲେ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ହଦିସ-୪୮୯)

୧୮୪.ତିନିଜଣଙ୍କୁ ଦ୍ୱିଗୁଣ ପ୍ରତିଦାନ ମିଳିବ

''ତିନିଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱିଗୁଣ ପ୍ରତିଦାନ ପାଇବେ, (୧) ଗ୍ରନ୍ଥଧାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ନିଜ ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ରଖେ ଏବଂ ତା' ସହିତ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ ରଖେ, (୨) ଜଣେ ଭୃତ୍ୟ ଯିଏ ନିଜ ମାଲିକ ଏବଂ ଅଲ୍ଲାହ, ଉଭୟଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ପାଳନ କରେ, (୩) କୌଣସି ଦାସୀର ମାଲିକ ଯିଏ ତାକୁ ସଦାଚାର ଶିଖାଏ, ତାକୁ ଉତ୍ତମ ଧର୍ମଶିକ୍ଷା ଦିଏ ଏବଂ ତାକୁ ବିବାହ କରିନିଏ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୯୭)

୧୮୫.ମୋ ଅନୁଗାମୀ ଅଧିକ ହେବେ

''ପ୍ରତ୍ୟେକ ଈଶ୍ୱରଦୂତଙ୍କୁ (କିଛି ନା କିଛି) ଚମତ୍କାରିତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା ଯୋଗୁଁ ଲୋକେ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ମୋତେ କିନ୍ତୁ (ଚମତ୍କାରିତା ରୂପରେ) ଦୈବବାଣୀ (କୁରଆନ) ଦିଆଗଲା, ଯାହାକୁ ଅଲ୍ଲାହ ମୋ ପ୍ରତି ପ୍ରକଟ କଲେ । ତେଣୁ ମୁଁ ଆଶା କରେ ଯେ ପୁନର୍ଜୀବିତ ହେବା ଦିନ ଅନ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତମାନଙ୍କର ଅନୁଗାମୀମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ମୋ ଅନୁଗାମୀମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ହେବ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୬ଷ୍ଠ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୦୪)

୧୮୬.ସାଂସାରିକ ଫାଇଦା ପାଇଁ ଧର୍ମକୁ ବିକି ଦିଅନାହିଁ

''ସତ୍‌କର୍ମ କରିବାରେ ଶୀଘ୍ର କର । ଅନ୍ଧାର ରାତ୍ରିର ଅଂଶ ଭଳି ପରୀକ୍ଷା ଉପନୀତ ହେବ । ଜଣେ ଲୋକ ସକାଳେ ବିଶ୍ୱାସକାରୀ ଥିବ ଏବଂ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ନାସ୍ତିକ ହୋଇଯିବ ଏବଂ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବିଶ୍ୱାସକାରୀ ରହିବ, କିନ୍ତୁ ସକାଳେ ନାସ୍ତିକ ହୋଇଯିବ । ପୁଣି କେହି ସାଂସାରିକ ବସ୍ତୁ ପାଇଁ ନିଜ ଧର୍ମକୁ ବିକିଦେବ ।''

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୧୯୫)

୧୮୭.ମୁଁ ଯାହା ଜାଣେ, ତୁମେ ଜାଣନାହିଁ

''ଯାହା ମୁଁ ଜାଣେ, ଯଦି ତୁମେମାନେ ତାହା ଜାଣିପାରନ୍ତ, ତେବେ ହସିବା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ କାନ୍ଦନ୍ତ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୯୩)

୧୮୮.ପରିଣାମ ଅନ୍ତିମ ସମୟର କର୍ମ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ

''ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏଭଳି (ସତ୍) କର୍ମ କରେ ଯେ, ଲୋକମାନଙ୍କୁ ତା' କର୍ମଗୁଡ଼ିକ ବୈକୁଣ୍ଠବାସୀମାନଙ୍କର କର୍ମ ପରି ଜଣାପଡ଼େ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ନର୍କବାସୀ ହୋଇଥାଏ । ସେହିପରି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏଭଳି କର୍ମ

କରେ ଯେ, ତା' କର୍ମଗୁଡ଼ିକ ନର୍କବାସୀମାନଙ୍କର କର୍ମ ପରି ଜଣାପଡ଼େ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ବୈକୁଣ୍ଠବାସୀ ହୋଇଥାଏ । ପରିଣାମ (ମଣିଷର) ଅନ୍ତିମ ସମୟର କର୍ମ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୦୦)

୧୮୯.ଅତି ସହଜ କର୍ମ

ପୁନରୁତ୍‌ଥାନ ଦିନ ଜଣେ ଅବିଶ୍ୱାସକାରୀକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯିବ, "ଯଦି ତୁମ ପାଖରେ ଧରିତ୍ରୀ ପରିମାଣର ସୁନା ଥାଆନ୍ତା, ତୁମେ ନିଜର ମୁକ୍ତି ବଦଳରେ ତାହା ଦିଅନ୍ତ କି ?" ସେ କହିବ—"ହଁ ।" ତା'ପରେ ତାକୁ କୁହାଯିବ—"ଏହାଠାରୁ ଅତି ସହଜ କାମଟିଏ କରିବାକୁ ତୁମକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା (ଅର୍ଥାତ୍ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟର ସେବା ଉପାସନା ନ କରିବାପାଇଁ); କିନ୍ତୁ ତୁମେ ମନା କରିଦେଲ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୪୬)

୧୯୦.ମନୁଷ୍ୟ ପୁନର୍ଜୀବିତ ହେବ

"ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭକ୍ତ ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ପୁନର୍ଜୀବିତ ହୋଇଉଠିବ, ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ମରିଥିବ ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୪ର୍ଥ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୨୮୭୮)

୧୯୧.କର୍ମ ପଞ୍ଜିକା

"ଅଲ୍ଲାହ କୁହନ୍ତି—ଯଦି ମୋ ଭକ୍ତ କୌଣସି ଅପକର୍ମ କରିବା ପାଇଁ ମନରେ ଚିନ୍ତା କରେ ତେବେ (ହେ ଦେବଦୂତ !) ସେ ତାହା ନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର୍ମପଞ୍ଜିକାରେ ଲେଖନାହିଁ । ଯଦି ସେ ସେହି କୁକର୍ମ କରେ, ତେବେ ସେଇଟିକୁ (ଗୋଟିଏ ପାପ) ଲେଖ । କିନ୍ତୁ ଯଦି ସେ ମୋ ପାଇଁ ସେହି ଅପକର୍ମ କରିବାରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହୁଏ, ତେବେ ତା' ଖାତାରେ ଗୋଟିଏ ପୁଣ୍ୟ ଲେଖ । (ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ) ଯଦି ସେ କୌଣସି ସତ୍‌କର୍ମ କରିବାକୁ ମନରେ ଚିନ୍ତା କରେ; କିନ୍ତୁ ତାହା କରେନାହିଁ, ତେବେ ତା' ଖାତାରେ ଗୋଟିଏ 'ଭଲ କର୍ମ' ଲେଖ ଏବଂ ଯଦି ସେ ସେହି ଭଲକର୍ମଟି କରେ ତେବେ ତା' ଖାତାରେ ଦଶରୁ ସାତଶହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁଣ୍ୟ ଲେଖ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୯୨)

୧୯୨.ତୁମେମାନେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପାଇବ

"ପୁନର୍ଜୀବିତ ହେବା ଦିନ ତୁମେମାନେ ତୁମ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଏପରି ଦର୍ଶନ କରିବ ଯେପରି ଚନ୍ଦ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଛ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାରେ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେବନାହିଁ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୩୧)

୧୯୩.ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ସଦାବେଳେ ସ୍ମରଣ କର

ମହାମହିମ ଅଲ୍ଲାହ କୁହନ୍ତି—"ଭକ୍ତର ବିଶ୍ୱାସ ଅନୁଯାୟୀ ମୁଁ ତା' ସହିତ ବ୍ୟବହାର କରେ ଏବଂ ସେ ମୋତେ ସ୍ମରଣ କରୁଥିବା ସମୟରେ ମୁଁ ତା' ନିକଟରେ ଥାଏ । ଯଦି ସେ ମୋତେ ମନରେ ସ୍ମରଣ କରେ, ତେବେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ମୋ ମନରେ ସ୍ମରଣ କରେ, ଯଦି ସେ ଲୋକମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ମୋର ଚର୍ଚ୍ଚା କରେ, ତେବେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଗହଣରେ ତା'ର ଚର୍ଚ୍ଚା କରେ ଏବଂ ଯଦି ସେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାଖଣ୍ଡେ ଚାଲେ ତେବେ ମୁଁ ତା' ଆଡ଼କୁ ହାତେ ଚାଲେ ଏବଂ ଯଦି ସେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାଲି ଚାଲି ଆସେ, ତେବେ ମୁଁ ତା' ଆଡ଼କୁ ଦଉଡ଼ିଯାଏ ।"

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୩୮୨୨)

୧୯୪.ସ୍ୱର୍ଗର ମହଲ

"ସ୍ୱର୍ଗରେ ଏଭଳି (ବିଳାସପୂର୍ଣ୍ଣ) ମହଲମାନ ଅଛି, ଯାହା ଭିତରୁ ବାହାରପଟ ଏବଂ ବାହାରୁ ଭିତରପଟ ଦେଖାଯାଏ ।" ଜଣେ ବେଦୁଇନ୍ ଠିଆ ହୋଇ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା—"ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! ସେଗୁଡ଼ିକ କାହା ପାଇଁ (ନିର୍ମିତ) ? ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—"ଯିଏ ଉତ୍ତମ କଥା କହେ, କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତଙ୍କୁ ଭୋଜନ ଦିଏ, ନିୟମିତ ଉପବାସ କରେ ଏବଂ ରାତିରେ ଲୋକେ ଶୋଇଥିବାବେଳେ (ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପାଇଁ) ନମାଜ ପଢ଼େ ।"

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୧୯୮୪)

୧୯୫.ବିଶ୍ୱାସର ଅର୍ଥ

"(ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ଅର୍ଥ ଏହି ଯେ) ତୁମେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପ୍ରତି, ତାଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଗଦୂତମାନଙ୍କ ପ୍ରତି, ତାଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ ପ୍ରତି, ତାଙ୍କ ବାର୍ତ୍ତାବହମାନଙ୍କ

ପ୍ରତି ଏବଂ ପରଲୋକରେ ପୁନର୍ଜୀବିତ ହେବା ପ୍ରତି ଦୃଢ଼ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଦିଅ ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୯)

୧୯୬.ଇସଲାମର ମୌଳିକ ବିଶ୍ୱାସ

"ଚାରିଗୋଟି କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ ନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଣେ ଭକ୍ତ ବିଶ୍ୱାସକାରୀ ନୁହେଁ—ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ କେହି ଉପାସନା ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ଏବଂ ମୁଁ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ବାର୍ତ୍ତାବହ ଯାହାକୁ ସେ ସତ୍ୟର ବାର୍ତ୍ତା ଦେଇ ପ୍ରେରଣ କରିଛନ୍ତି, ମୃତ୍ୟୁ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ପୁନର୍ଜୀବନ ପାଇ ଉଠିବାରେ ଏବଂ ଭାଗ୍ୟରେ ।"

(ତିରମିଜୀ, ବାଣୀ-୨୧୪୫)

୧୯୭.ମହାମାନ୍ୟ ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ

"ତୁମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ବିଶ୍ୱାସକାରୀ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନିଜ ପିତା, ସନ୍ତାନସନ୍ତତି ଏବଂ ସମସ୍ତ ମଣିଷଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ମୋତେ ଅଧିକ ପ୍ରେମ ନ କରେ ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୪)

୧୯୮.ଇସ୍‌ଲାମର ସ୍ତମ୍ଭ

"ଇସ୍‌ଲାମ ପାଞ୍ଚୋଟି ସ୍ତମ୍ଭ ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ—(୧) ଏହାର ସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଯେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କେହି ଉପାସ୍ୟ ନୁହେଁ ଏବଂ ମୁହମ୍ମଦ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତାବହ, (୨) ଭଲ ରୂପେ ନିୟମିତ ନମାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା, (୩) ଜକାତ୍ ଦେବା (ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଦାନ), (୪) ହଜ୍ କରିବା (ମକ୍କା ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା), ଏବଂ (୫) ରମଜାନ ମାସରେ ଉପବାସ ପାଳନ କରିବା ।"

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୭)

୧୯୯.ସ୍ୱର୍ଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ବାଟ

"(ସ୍ୱର୍ଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ହେଲେ) ତୁମେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ଉପାସନା କର ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହିତ ଅନ୍ୟ କାହାରି ଉପାସନା କରନାହିଁ, ଉତ୍ତମ

ରୂପେ ନମାଜ ପଢ଼, ଦାନ (ଜକାତ୍) ଦିଅ ଏବଂ ନିଜ ନିକଟ ସମ୍ପର୍କୀୟମାନଙ୍କ ସହ ଭଲ ସମ୍ପର୍କ ରଖ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୮ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୨)

୨୦୦.ମୋ ଆନୁଗତ୍ୟର ଶପଥ ନିଅ

''ମୋ ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟର ଶପଥ ନିଅ ଯେ, (୧) ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ସହିତ ଅନ୍ୟ କାହାରିକୁ ଉପାସନାରେ ଅଂଶୀଦାର କରିବ ନାହିଁ, (୨) ଚୋରି କରିବ ନାହିଁ, (୩) ଅବୈଧ ଯୌନସଙ୍ଗମ କରିବ ନାହିଁ, (୪) ନିଜ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବ ନାହିଁ, (୫) କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ମିଥ୍ୟାରୋପ କରିବ ନାହିଁ, (୬) ଭଲ କର୍ମର ଆଦେଶ ଦିଆଗଲେ ଅବଜ୍ଞା କରିବ ନାହିଁ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୭)

୨୦୧.ଉପବାସ ଦ୍ୱାରା ପାପ କ୍ଷୟ ହୁଏ

''ଯିଏ ରମଜାନ ମାସରେ ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ନିଷ୍ପାପର ଭାବେ ଉପବାସ ପାଳନ କରେ ଏବଂ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କଠାରୁ ଏହାର ପ୍ରତିଦାନର ଆଶା ରଖେ, ତାର ପୂର୍ବ ପାପଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ଷମା କରି ଦିଆଯିବ ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୩୭)

୨୦୨.ପ୍ରାର୍ଥନାର ମହତ୍ତ୍ୱ

''ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଘର ସାମ୍ନାରେ ନଈଟିଏ ଥାଏ ଏବଂ ସେ ପ୍ରତିଦିନ ସେଥିରେ ପାଞ୍ଚଥର ସ୍ନାନ କରେ, କ'ଣ ତା' ଦେହରେ କିଛି ମଇଳା ରହିବ ? ଲୋକମାନେ କହିଲେ—''କିଛି ମଇଳା ରହିବ ନାହିଁ ।'' ଈଶ୍ୱରଦୂତ କହିଲେ—''ଏହାହିଁ ହେଉଛି ପାଞ୍ଚଥର ପ୍ରାର୍ଥନା (ନମାଜ)ର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଅଲ୍ଲାହ ଅସତ୍‌କର୍ମର ପ୍ରଭାବକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦିଅନ୍ତି ।''

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୦୬)

୨୦୩.ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ ସତ୍‌କର୍ମ କର

''ନିଜ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ କର୍ମ କର, କାରଣ ଅଲ୍ଲାହ ପ୍ରତିଦାନ ଦେବାରେ ଥକିଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ; ମାତ୍ର ତୁମେ (ଅବଶ୍ୟ) ଥକିଯିବ । ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ

ନିକଟରେ ତାହାହିଁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଉପାସନା ଯାହା ନିୟମିତ ରୂପେ କରାଯାଏ ।'' (ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୪୧)

୨୦୪.ବିପଦଭଞ୍ଜନ ପାଇଁ ଡାକିବା ଏକ ଉପାସନା

''(ବିପଦ ଭଞ୍ଜନ ପାଇଁ) ଡାକିବା ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଉପାସନା ।'' ତା'ପରେ ମହାମାନ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ଆବୃତ୍ତି କଲେ—''ଏବଂ ତୁମ ପ୍ରଭୁ କୁହନ୍ତି ମୋତେ ଡାକ, ମୁଁ ତୁମର ଡାକ ଶୁଣିବି ।'' (କୁରଆନ ୪୦ : ୬୦)

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୩୮୨୮)

୨୦୫.ସାତଜଣ ଭାଗ୍ୟଶାଳୀ

ଯେଉଁଦିନ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ଛାୟା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କାହାରି ଛାୟା ନଥିବ, ସେଦିନ ସାତଜଣଙ୍କୁ ସେ ନିଜର ଛାୟା ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ସେମାନେ ହେଲେ—

(୧) ଜଣେ ନ୍ୟାୟବନ୍ତ ଶାସକ

(୨) ସେହି ଯୁବକ ଯିଏ ପିଲାଦିନୁ କେବଳ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କର ଉପାସନା କରିଆସିଛି ।

(୩) ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାର ମନ ସର୍ବଦା ମସଜିଦ୍‌ରେ ରହିଥାଏ ।

(୪) ସେଇ ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ପରସ୍ପରକୁ କେବଳ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରେମ କରନ୍ତି, ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ପାଇଁ ମିଶନ୍ତି ବା ଅଲଗା ହୁଅନ୍ତି ।

(୫) ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାକୁ ଜଣେ ଉଚ୍ଚବଂଶୀୟା ସୁନ୍ଦରୀ ତରୁଣୀ ଅବୈଧ ଯୌନ ସମ୍ଭୋଗ ପାଇଁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରେ; କିନ୍ତୁ ସେ ତାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଦିଏ ଏବଂ କହେ ଯେ ମୁଁ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କୁ ଭୟ କରୁଛି ।

(୬) ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ଏମିତି ଦାନ ଦିଏ ଯେ ତା' ବାମହାତ ଜାଣେନା ଯେ ତା'ର ଡାହାଣ ହାତ କ'ଣ ଦେଲା ।

(୭) ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ଏକ ନିଭୃତ ସ୍ଥାନରେ ଅଲ୍ଲାହଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରେ ଏବଂ ତା' ଆଖି ଲୁହରେ ଛଳ ଛଳ ହୋଇଯାଏ ।

(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୨ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୫୦୪)

୨୦୬.କୁରଆନ ଶିଖ ଏବଂ ଶିଖାଅ

"ତୁମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଲୋକ ସେହି ଯିଏ କୁରଆନର ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟକୁ ଏହାର ଶିକ୍ଷା ଦିଏ ।"

(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୧୨)

୨୦୭.ଈଶ୍ୱର ବାଣୀ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ବାଣୀ

"ଅଲ୍ଲାହଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ବାଣୀ, ମୁହମ୍ମଦଙ୍କ ମାର୍ଗ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ମାର୍ଗ ଏବଂ ସବୁଠାରୁ ନିକୃଷ୍ଟ କଥା ହେଉଛି ଧର୍ମରେ ନୂଆ ନୂଆ ଆଚାର ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନୂଆ କଥା ବିଭ୍ରାନ୍ତିକର ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୨ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୮୬୭)

୨୦୮.ଧର୍ମରେ ନୂଆ କଥା ବାହାର କରନାହିଁ

"ଯିଏ ଧର୍ମରେ ନୂଆ ନୂଆ କଥା ବାହାର କରେ, ଯାହାର କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଅବଶ୍ୟ ରଦ୍ଦ କରିଦିଆଯିବ ।"

(ସହୀ ମୁସଲିମ, ୩ୟ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୧୭୧୮)

୨୦୯.ମୋ ଉପଦେଶ ଗ୍ରହଣ କଲେ ସ୍ୱର୍ଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିବ

"ମୋର ସମସ୍ତ ଅନୁଗାମୀ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବେ; ମାତ୍ର ସେମାନେ ଯିବେନାହିଁ ଯେଉଁମାନେ ମନା କରିଦିଅନ୍ତି ।" ପ୍ରଶ୍ନ କରାଗଲା—"ହେ ଈଶ୍ୱରଦୂତ ! (ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାପାଇଁ) କିଏ ମନା କରିବ ?" ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ— "ଯିଏ ମୋ କଥା ମାନେ ସେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବ ଏବଂ ଯିଏ ମୋତେ ଅବଜ୍ଞା କରେ, ସେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାପାଇଁ ମନା କରିଦିଏ ।"

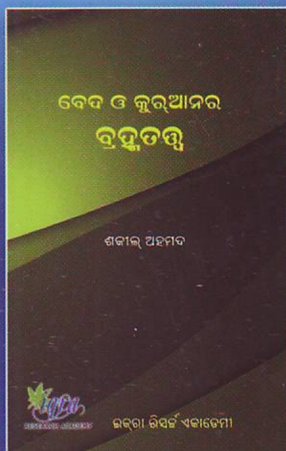
(ସହୀ ବୁଖାରୀ, ୯ମ ଖଣ୍ଡ, ବାଣୀ-୩୮୪)

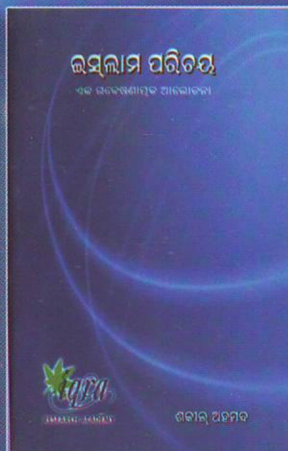
୨୧୦.ମୋ କଥା ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଅ

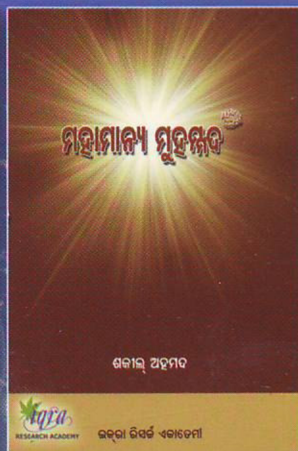
"ଶୁଣ, ଯିଏ ଏଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛି, ସେ ଏଠାରେ ଅନୁପସ୍ଥିତ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମୋ କଥା ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଉ ।

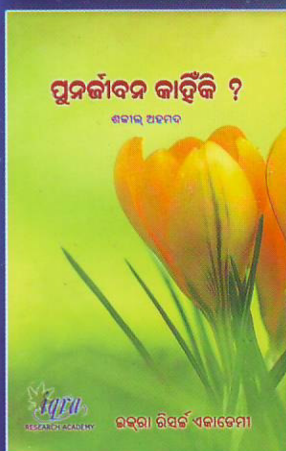
(ଇବନେ ମାଜା, ବାଣୀ-୨୩୪)

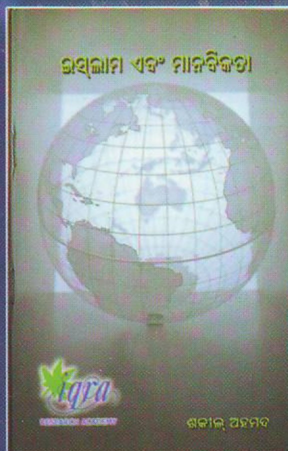
ଲେଖକଙ୍କ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କୃତି

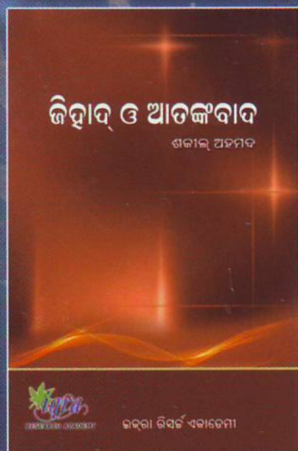

IQRA RESEARCH ACADEMY
Metro Manzil, Dewan Bazar, Cuttack - 753 001
Cell : 9437266208
E-mail : iqraresearch@gmail.com
www.iqraresearch.net